

UNIVERSITATEA BABEȘ-BOLYAI
BABEȘ-BOLYAI TUDOMÁNYEGYETEM
BABEȘ-BOLYAI UNIVERSITAT
BABEȘ-BOLYAI UNIVERSITY
TRADITIO ET EXCELLENTIA

Facultatea de Psihologie și Științe ale Educației

UNIVERSITATEA „BABEȘ-BOLYAI”

FACULTATEA DE PSIHLOGIE ȘI ȘTIINȚE ALE EDUCAȚIEI

ȘCOALA DOCTORALĂ ȘTIINȚE COGNITIVE APLICATE

**INTERACȚIUNEA DINTRE SENSUL ÎN VIAȚĂ, FORMAREA IDENTITĂȚII,
RELIGIOZITATEA, SPIRITUALITATEA ȘI BUNĂSTAREA PSIHICĂ LA ADULȚII
EMERGENȚI DIN ROMÂNIA**

Rezumatul Tezei de Doctorat

AUTORUL TEZEI:

STUDENT DOCTORAND ALEXANDRA CARINA MATEI

COORDONATORUL TEZEI DE DOCTORAT:

PROF. UNIV. DR. NICOLAE-ADRIAN OPRE

CLUJ-NAPOCA

2023

MULȚUMIRI

Sunt recunoscătoare oportunității avute de a studia această tematică, de care sunt preocupată de la primele cărți din copilărie – rolul și impactul religiei în viața omului. Le mulțumesc participanților care au fost disponibili să își împărtășească experiența lor internă și externă cu noi, pentru a contribui la înțelegerea și cunoașterea umană.

Cu toate că au fost acum aproape 12 ani, consider că s-au creat primele urme de cărare în direcția aceasta odată cu disciplina Introducere în Psihologie, predată de domnul prof. univ. dr. Nicolae Adrian Opre. Curiozitatea mea pentru psihologie a fost hrănită și cultivată de domnul profesor la cursurile sale încă de la început. Drumul a devenit mai clar odată cu avansarea mea în studii. Primul punct major de cotitură a fost finalizarea licenței sub îndrumarea dânsului. Încă de atunci am primit sprijin și deschidere față de interesele mele academice. De asemenea, dânsul a deschis pentru prima dată și calea de cunoaștere și interes față de psihologia religiei. Îi mulțumesc pentru modelarea indirectă și directă din toți acești ani și îi sunt recunoscătoare că mi-a încurajat și sprijinit această tematică cu relevanță personală. Consider că termenul împrumutat din germană *Doktorvater* (i.e., în traducere liberă *părinte academic*), surprinde rolul decisiv avut de domnul profesor în viața mea academică, profesională și, cu implicite influențe, în viața personală.

Un punct de cotitură major a fost masteratul urmat, unde m-am întâlnit din nou cu psihologia religiei și cu interesul față de cercetarea sa într-o manieră structurată și organizată. Îi mulțumesc doamnei conf. univ. dr. Oana Negru-Subțirică pentru expertiza împărtășită, îndrumarea și oportunitățile de dezvoltare academică și personal din această perioadă.

În toți acești ani de studiu, le sunt recunoscătoare doamnei prof. univ. dr. Adriana Băban și domnului conf. univ. dr. Sebastian Pinte pentru expertiza împărtășită și răspunsurile valoroase la întrebările cu care m-am confruntat pe parcursul realizării studiilor incluse în teză.

Îi sunt recunoscătoare doamnei prof. univ. dr. Oana Benga pentru piatra de temelie așezată de dânsa încă din anul doi de facultate, pentru interesul și curiozitatea mea față de psihologia dezvoltării.

O prezență constantă în viața mea academică, profesională și nu numai, a fost și lect. univ. dr. Ramona Buzgar, căreia îi mulțumesc pentru încrederea, încurajarea și aprecierea oferite în toți anii de studiu.

Le mulțumesc pentru încurajările, sprijinul și inspirația oferite în plan academic, profesional și personal din toți acești ani lect. dr. Daniela Dumulescu și lect. dr. Mirela Ormenișan.

Îi mulțumesc pentru răbdarea, expertiza împărtășită și răspunsurile valoroase la întrebările cu care m-am confruntat pe parcursul realizării studiilor cantitative din teză, colegului de doctorat drd. Eugen Secară.

De asemenea, sunt recunoscătoare pentru prietenia dezvoltată în acești ani cu părintele lect. univ. dr. Paul Siladi. Aceasta a reprezentat sprijin, susținere și apreciere în ultimii ani. Totodată, este și un cadru în care să învăț constant în baza expertizei sale și să răspund la întrebări valoroase, care cultivă creșterea și dezvoltarea mea ca om.

Le mulțumesc tuturor actualilor și foștilor studenți pentru că mi-au oferit mereu inspirația de a continua demersul de cercetare, și le mulțumesc în special pentru ajutorul neprețuit următorilor: Denisa Gordan, Ioana Iuga, Daria Hrițuleac și Ioana Man.

Le mulțumesc din inimă prietenilor care mi-au fost alături cu sprijin, încurajări în fiecare moment dificil, dar și în cele pozitive cu bucurie autentică împărtășită din acești ani și nu numai: Georgiana Păun, Bianca Sighireanu, Bogdan Glăvan și nu în ultimul rând, logodnicului meu Vlad Molnar.

Le mulțumesc părinților mei și bunicilor pentru susținerea mea și încurajarea deschiderii mele spre experiență și curiozității mele din primii ani și până acum.

REZUMATUL TEZEI

Cuvinte cheie: *sensul în viață, identitatea, religiozitatea, spiritualitatea, stare de bine, adultul emergent*

1. Rezumatul principalelor concluzii

Această teză include patru capitole teoretice și șase cercetări științifice care se concentrează pe înțelegerea relației dintre religiozitate, spiritualitate, identitate, sens în viață și bunăstare psihologică (engl. *psychological wellbeing, PWB*) în etapa de dezvoltare a adultului emergent (engl. *emerging adulthood, EA*) în contextul socio-cultural românesc. Aceste studii au avut următoarele obiective:

i. Am avut ca scop explorarea nuanțelor particulare și a perspective personale ale tinerilor adulți creștini români în ceea ce privește religiozitatea/spiritualitatea. Această etapă a fost esențială în explorarea literaturii de specialitate referitoare la aceste concepte, conducându-ne astfel și în selecția instrumentelor și conceptualizărilor teoretice utilizate în cercetare;

ii. Am avut ca scop explorarea relației dintre religiozitate/spiritualitate și bunăstarea psihologică (engl. *psychological wellbeing, PWB*), precum și variabile demografice (gen, nivel educațional al părinților, tip de facultate) într-un eșantion de adulți emergenți români;

iii. Am avut ca scop surprinderea statusurilor identitare și ale sensului în viață în relație cu religiozitatea/spiritualitatea și bunăstarea psihologică (engl. *psychological wellbeing, PWB*) a adulților emergenți creștini și a celor agnostici/ateiști din contextul socio-cultural românesc;

iv. Am avut ca scop înțelegerea mai profundă a relației dintre identitate, sens în viață, religiozitate/spiritualitate și bunăstare psihologică (engl. *psychological wellbeing, PWB*) în viața adulților emergenți creștini și a celor agnostici/ateiști din contextul socio-cultural românesc;

v. Am avut ca scop examinarea relației dintre prezența sensului în viață, spiritualitate și bunăstarea psihologică (engl. *psychological wellbeing, PWB*) în viața adulților emergenți creștini și a celor agnostici/ateiști din contextul socio-cultural românesc;

vi. Am avut ca scop să stabilim un dialog între psihologie și teologie în vederea înțelegerii și abordării subiectelor privind identitatea, religiozitatea/spiritualitatea și sensul în

viață, având ca scop reducerea discrepanței dintre perspectivele științifice și religioase, să promovăm înțelegerea reciprocă și să îmbunătățim furnizarea de suport sensibil din punct de vedere cultural pentru adulții emergenți cu convingeri religioase sau spirituale, contribuind astfel la promovarea bunăstării psihologice.

Primul capitol este unul capitol teoretic și surprinde principalele caracteristici ale perioadei de adult emergent (engl. *emerging adulthood, EA*). Acest construct este relativ nou, introdus de Arnett (2000). După introducerea sa, a fost cercetat extensiv. Acest capitol a descris această perioadă de dezvoltare, făcând referire la dezvoltarea fizică, cognitivă și socio-emoțională a EA. De asemenea, s-au abordat particularitățile relațiilor semnificative din viața adulților emergenți. Acesta este primul capitol care stabilește tonul pentru constructele ulterioare, prezentate în relație cu caracteristicile EA. Pentru a înțelege cum trebuie studiate și înțelese identitatea, sensul în viață, religiozitatea/spiritualitatea și bunăstarea, este necesară o înțelegere profundă a caracteristicilor dezvoltării.

Al doilea capitol reprezintă a doua secțiune teoretică a tezei. Acest capitol și-a propus să rezume principalele modele teoretice ale formării identității. A explorat cinci abordări principale pentru înțelegerea și chiar măsurarea identității; acestea sunt:

- a. *teoria dezvoltării psihosociale* (Erikson, 1959, 1968);
- b. *teoria stadiilor de identitate* (Marcia, 1966, 1980, 1987);
- c. *modelul tridimensional Meeus-Crocetti* (Crocetti și colab., 2008; Meeus, 1996; Meeus și colab., 1999);
- d. *modelul procesului de dezvoltare a identității* (Luyckx și colab., 2006, 2008);
- e. *perspectivele neo-eriksoniene: stilul de identitate* (Berzonsky, 1989) și *identitatea narativă* (McAdams, 2011).

În cadrul acestuia este detaliat modelul teoretic al identității, împreună cu instrumentul derivat pentru măsurare utilizat în această teză (adică modelul procesului de dezvoltare a identității, Luyckx și colab., 2006, 2008). Modelul lui Luyckx privind formarea identității constă în mai multe faze. În *faza de colectare a informațiilor*, indivizii adună informații despre ei înșiși și despre lume în timp ce iau în considerare diferite opțiuni identitare. *Faza de explorare* implică explorarea activă a diverselor identități, experimentarea, reflecția și căutarea de feedback. Această fază este caracterizată de incertitudine și evaluarea costurilor și beneficiilor diferitelor direcții. *Faza de angajament* apare atunci când indivizii iau o decizie conștientă de a urmări o

anumită opțiune identitară și investesc timp, efort și resurse în aceasta. Această fază aduce stabilitate și direcție, deoarece indivizii au obiective și valori clare. Pe parcursul procesului de dezvoltare a identității lor, oamenii pot trece prin faze de reflecție. În această fază, angajamentele anterioare sunt puse sub semnul întrebării și reevaluate, se investighează noi oportunități, iar auto-reflecția este practică (Luyckx și colab., 2010). Reconsiderarea permite oamenilor să modifice și să-și schimbe identitățile în răspuns la circumstanțe în schimbare, dezvoltare personală și valori în schimbare. Indivizii lucrează pentru a integra și consolida convingerile lor într-o identitate coerentă și semnificativă pe măsură ce avansează în dezvoltarea identității lor. Realizarea congruenței și echilibrului în mai multe domenii identitare este o cerință pentru consolidare. Aceasta implică aducerea în armonie a mai multor aspecte ale identității proprii și dezvoltarea unei imagini coerente cu privire la sine.

Formarea angajamentului este influențată de explorarea la suprafață (engl. *exploration in-breadth, EB*), care implică adunarea de informații despre diverse alternative identitare, și de luarea unor angajamente, care presupune luarea unor decizii puternice în diferite domenii identitare. Evaluarea angajamentului implică *explorarea în adâncime* (engl. *exploration in-depth, ED*), care include introspecție, colectarea de informații și evaluarea angajamentelor actuale, precum și identificarea cu angajamentul, care se referă la gradul de securitate și certitudine pe care indivizii le simt în legătură cu angajamentele lor existente și potrivirea lor cu standardele și dorințele personale (Luyckx și colab., 2006).

În plus, modelul include *explorarea ruminativă* (engl. *ruminative exploration, RE*), care poate apărea în orice etapă a formării identității. Persoanele cu un nivel ridicat pe această dimensiune au dificultăți în a găsi răspunsuri satisfăcătoare la întrebările identitare, experimentând dificultăți în a progresa sau simțindu-se nesigure în legătură cu anumite aspecte ale vieții lor pe care le pun sub semnul întrebării (Luyckx și colab., 2008).

Există cel puțin patru stiluri identitare pe care indivizii le pot adopta în faza de explorare: *moratoriu* (engl. *moratorium*), *asumată* (engl. *achieved*), *prescrisă* (engl. *foreclosure*) și *difuză* (engl. *diffused*). Statusul moratoriu implică explorarea activă fără angajament, în timp ce statusul identitate asumată cuprinde atât explorarea, cât și angajamentul. Statusul de identitate prescrisă se caracterizează prin angajament fără explorare, iar statusul de identitate difuză se referă la absența atât a explorării, cât și a angajamentului (Schwartz și colab., 2011).

Cu toate acestea, noi statusuri ale identității au apărut în diferite contexte socio-culturale. Incluziunea dimensiunii de explorare ruminativă a oferit o înțelegere detaliată a statusului de moratoriu, sugerând că persoanele în această stare pot fi expuse riscului de a rămâne în ea pentru o perioadă îndelungată. În plus, au fost identificate statusul de identitate difuză lipsită de griji (engl. *carefree diffusion*) și plină de griji (engl. *troubled diffusion*), diferența constând în abordarea aparent lipsită de probleme în ceea ce privește identitatea (Luyckx și colab., 2008; Schwartz și colab., 2011).

Validitatea modelului de identitate al lui Luyckx a fost susținută de cercetări efectuate în diferite contexte culturale și populații diverse, inclusiv adulți tineri din diferite medii etnice și socioeconomice (a se vedea (Luyckx și colab., 2011; Schwartz, Donnellan, și colab., 2013; Schwartz, Zamboanga, și colab., 2013). Modelul a fost utilizat pentru a examina conexiunile dintre formarea identității și rezultate precum bunăstarea, realizările academice și luarea deciziilor în carieră (de exemplu, (Berzonsky & Kuk, 2005; Berzonsky & Luyckx, 2008; Luyckx și colab., 2015). Astfel, modelul lui Luyckx cuprinde diferite statusuri identitare și s-a constatat că este valid în diferite contexte culturale. De asemenea, acest model a fost instrumental în studierea relațiilor dintre formarea identității și diferite domenii de viață (ex. vocație).

Continuăm cu fundamentarea teoretică pentru teza prezentă în **al treilea capitol**, care abordează literatura despre crearea sensului (engl. *meaning in life*), evidențiind și conceptul de scop în viață (engl. *purpose in life*). Subtitlurile următoare rezumă principalele modele teoretice de înțelegere și măsurare a sensului în viață. Au fost explorate două abordări principale în înțelegerea și măsurarea sensului în viață; acestea sunt:

- a. *modelul reconstrucției narrative* (McAdams, 1993, 2001);
- b. *modelul creării de sens* (Steger și colab., 2006, 2008).

Acest capitol prezintă modelul teoretic pentru crearea sensului (engl. *meaning making model*), împreună cu instrumentul de măsurare derivat folosit în această teză. Acest model teoretic și instrumentul său capturează atât căutarea sensului (engl. *searching for meaning in life*), cât și prezența sensului în viață (engl. *presence of meaning in life*; Steger și colab., 2006, 2008). Conceptul de sens în viață a ridicat provocări în literatură, cu diferiți cercetători oferind diverse perspective asupra definiției și măsurării sale. În răspuns la această lipsă de claritate conceptuală, Steger și colegii săi au propus un model care distinge două componente ale sensului: Prezența Sensului și Căutarea Sensului.

Prezența Sensului, așa cum este definită de Steger et al. (2006), se referă la percepția individului asupra faptului că viața sa are semnificație și scop. Aceasta implică înțelegerea de sine și a lumii, inclusiv modul în care individul se încadrează în contextul mai larg. Această dimensiune capturează sentimentul subiectiv că viața cuiva are sens și poate fi evaluată utilizând un instrument dezvoltat de cercetători.

Pe de altă parte, *Căutarea Sensului* se concentrează pe eforturile active și intense pe care le depun indivizii pentru a stabili sau îmbunătăți înțelegerea sensului și scopului vieților lor. Măsoară dorința și orientarea pe care indivizii le au în găsirea sensului în viețile lor. Această dimensiune evidențiază aspectul procesual al căutării sensului și poate fi evaluată și ea utilizând instrumentul dezvoltat de Steger și colegii săi (2006, 2008).

În rezumat, dimensiunea *Prezența Sensului* se referă la percepția subiectivă a vieții cuiva ca fiind semnificativă, în timp ce dimensiunea *Căutarea Sensului* pune accentul pe căutarea activă și explorarea sensului. Aceste două componente oferă un cadru cuprinzător pentru înțelegerea și evaluarea naturii multifacetate a sensului în viață (Steger și colab., 2006, 2008).

Capitolul patru este în continuare unul teoretic, acoperind două abordări distincte ale *bunăstării*: *hedonică* (Diener, 1984; Diener și colab., 1999) și *eudamonică* (Ryff, 1989; Ryff & Keyes, 1995; Ryff & Singer, 2008). Am ales abordarea lui Ryff asupra bunăstării, precum și instrumentul elaborat pentru a măsura acest concept. Acest model prezintă șase aspecte sau factori care contribuie la determinarea stării totale de bunăstare psihologică a unei persoane. Pentru o bunăstare optimă, aceste dimensiuni reprezintă multe aspecte ale funcționării umane: (1) *acceptarea de sine* (engl. *self-acceptance*); (2) *relații pozitive cu ceilalți* (engl. *positive relations with others*); (3) *autonomie* (engl. *autonomy*); (4) *stăpânirea mediului înconjurător* (engl. *environmental mastery*); (5) *scop în viață* (engl. *purpose in life*) și (6) *creștere personală* (engl. *personal growth*; Ryff, 1989).

Abordarea lui Ryff afirmă că bunăstarea psihologică este o stare de funcționare pozitivă în aceste șase dimensiuni, nu doar absența sentimentelor negative. Modelul evidențiază natura complexă a bunăstării psihologice (engl. *psychological wellbeing*, *PWB*) și subliniază importanța acestor elemente în îmbunătățirea bunăstării totale. Acest model a fost utilizat de către academicieni și profesioniști pentru evaluarea și promovarea bunăstării psihologice într-o gamă largă de demografii, inclusiv în contexte clinice, investigații științifice și programe menite să îmbunătățească bunăstarea generală a oamenilor.

Capitolul cinci reprezintă ultima secțiune teoretică. Aceasta abordează religiozitatea și spiritualitatea în timpul perioadei de adult emergent. În primul rând, în cadrul acestui capitol, sunt explorate multe moduri în care aceste două concepte, religiozitatea și spiritualitatea, pot fi definite. Am ales conceptualizarea care diferențiază religiozitatea și spiritualitatea (Hill și colab., 2000). Suntem de acord cu perspectiva care prezintă *religiozitatea* ca o căutare a sacrului prin intermediul instituției bisericii (fără a exclude promovarea spiritualității în cadrul acesteia), în timp ce *spiritualitatea* cuprinde doar dimensiunea căutării sacrului (Mahoney & Shafranske, 2013). Mai exact, *spiritualitatea* reprezintă „sentimentele, gândurile, experiențele și comportamentele care apar ca și urmare a căutării sacrului. Prin termenul «căutare» înțelegem tentative de a identifica, articula, menține sau transforma. Prin termenul «sacru» înțelegem o ființă divină, un obiect divin, o Realitate Finală (engl. *Ultimate Reality*) sau un Adevăr Final (engl. *Ultimate Truth*) ca fiind percepute de individ” (Hill și colab., 2000, p. 66). Unde „o căutare a scopurilor non-sacre (precum identitate, sentimentul de apartenență, semnificație, sănătate sau bunăstare) într-un context care are ca scop principal facilitarea spiritualității” (Hill și colab., 2000, p. 66). Folosim sintagma „religiozitate/spiritualitate” (R/S) cu scop de termen umbrelă pentru ambele. De asemenea, am optat pentru operaționalizarea R/S în următoarele categorii: (1) religiozitatea cognitivă; (2) religiozitatea emoțională și (3) religiozitatea comportamentală, potrivit operaționalizării lui Negru-Subțirică și colab. (2014).

Capitolul prezintă dezvoltarea R/S în timpul perioadei de adult emergent, abordând totodată modelele de dezvoltare a R/S în timpul acestei perioade (adică modele cu și fără etape). De asemenea, capitolul abordează caracteristicile etapei de dezvoltare de adult emergent din primul capitol, conectându-le la dezvoltarea R/S. În cele din urmă, prezintă R/S prin referire la contextul socio-cultural românesc istoric și actual.

După cum s-a prezentat mai sus, **al șaselea capitol** prezintă cercetarea din cadrul tezei, investigațiile personale. *Obiectivul principal al tezei* a fost de a contribui la avansarea cunoașterii științifice în ceea ce privește identitatea și sensul vieții în relație cu religiozitatea/spiritualitatea, precum și implicațiile pentru sprijinul psihologic și religios al adulților emergenți.

Pe baza obiectivului principal al tezei, am formulat următoarele obiective specifice, primul fiind acoperit de capitolele prezentate mai sus (adică de a examina literatura de specialitate care explorează aceste concepte, explorând diverse conceptualizări teoretice, precum și instrumente care măsoară aceste concepte).

Studiul I și Studiul II. Primele două studii au fost de natură calitativă, inductivă, exploratorie și au avut ca scop captarea nuanțelor particulare ale identității și construirii sensului în interpretarea personală a unui eșantion de tineri religioși emergenți din România. În urma analizei tematice (Braun & Clarke, 2006), temele care au rezultat au fost abordate atât din perspectivă psihologică, cât și teologică. **Primul studiu** (adică "*Dumnezeul nostru și Dumnezeul părinților noștri: credință și identitate*") explorează întrebarea de cercetare: *Cum își definesc adulții emergenți creștin-ortodocși din România religiozitatea pentru ei înșiși?* Acest aspect a adus în atenție relevanța credinței în viața adulților emergenți și modalitățile în care aceștia își însușesc credința religioasă. Tinerii au utilizat și cuvântul "*credință*", fără a face referire la religiozitate și spiritualitate în aceeași măsură. De asemenea, în mod organic, adulții emergenți din eșantion au menționat aspecte care se încadrează în teoria formării identității.

Al doilea studiu (adică "*Despre credință și construirea sensului: o perspectivă psihoteologică*") explorează întrebarea de cercetare: *Există o legătură între religiozitate, spiritualitate și construirea sensului din perspectiva adulților emergenți creștini ortodocși din România?* Tinerii din eșantion au abordat în mod organic, în răspunsurile lor, aspecte legate de sensul religios al vieții lor. Ei au folosit termenul de "*Voia lui Dumnezeu*" pentru a face referire la sensul vieții și l-au considerat fie complet prestabilit, fie parțial prestabilit. Acest studiu a adus în atenție starea lor de bine, în relație cu înțelegerea lor cu privire la planului divin. Toate persoanele intervievate au menționat ideea că, dacă fac bine, merită binele - exprimând în același timp îngrijorare la gândul de a face rău și a merita ulterior răul care „i se va întoarce”. Ca rezultat al acestor cercetări, în mod natural, am extras o parte din conceptele pe care am decis să le explorăm în continuare în mod cantitativ, într-un eșantion mai reprezentativ al adulților emergenți din România.

Al treilea studiu a fost realizat cu intenția de a examina mai detaliat relația dintre prezența sensului în viață, religiozitate/spiritualitate și bunăstarea psihologică în viața adulților emergenți dintr-un context socio-cultural est-european (România). Scopul a fost de a explora relația dintre R/S, bunăstarea psihologică și diverse variabile demografice (ex. genul, nivelul educațional al părinților, tipul de facultate) într-un eșantion de adulți emergenți români (N=864), cu media de vârstă de 24 de ani, dintre care 54% de sex feminin. Am optat pentru o definiție și operationalizare mai complexă a religiozității și spiritualității, menționată anterior. O mare parte a literaturii abordează aceste concepte fie folosind o singură dimensiune, fie mai multe

dimensiuni într-un construct unitar de religiozitate (pentru o revizuire a abordărilor cele mai populare, a se vedea Peterson și Seligman (2004). Abordarea noastră a implicat adresarea a trei dimensiuni ale religiozității (cognitivă, comportamentală și emoțională), pe baza cercetărilor anterioare realizate într-un context similar și pe o populație românească (a se vedea Negru-Subțirică și colab., 2014). În plus, ne-am dorit să analizăm mai atent bunăstarea psihologică datorită rolului său protector în menținerea sănătății psihologice și fizice pe termen lung în rândul indivizilor (Chatterjee și colab., 2021; Steptoe și colab., 2015).

Rezultatele studiului arată că există o relație între R/S și unele dimensiuni ale bunăstării psihologice (PWB), dar nu în cazul tuturor dimensiunilor. Corelațiile au fost moderate între religiozitatea cognitivă și dimensiunile: scopul în viață (engl. *purpose in life*), stăpânirea mediului (engl. *environmental mastery*), respectiv între religiozitatea comportamentală și stăpânirea mediului (engl. *environmental mastery*). Aceste rezultate sunt în concordanță cu literatura de specialitate care a arătat că participarea religioasă este legată de creșterea PWB, în special în ceea ce privește dimensiunea scopului în viață (Ryff, 2014). Luând în considerare participanții acestui studiu, majoritatea fiind (57,9%) studenți la teologie, acest rezultat poate fi mai bine înțeles. Analizând aceste două dimensiuni ale PWB și relația lor cu religiozitatea comportamentală și cognitivă, având în vedere și procentul de studenți din facultățile de teologie, putem anticipa o împletire mai profundă care merită explorată în viitor. Când analizăm aceste rezultate observăm o religiozitate cognitivă și comportamentală semnificativ mai ridicată în rândul celor din urmă. Așa cum au argumentat Negru-Subțirică și colaboratorii (p. 15, 2016), "contextul cultural a influențat dezvoltarea personală a studenților de teologie într-un mod general, marcând o prezență ușor de suportat și perpetuă în viața de zi cu zi". Acest lucru implică efecte asupra comportamentului și cogniției, prin faptul că aceștia cred că își pot gestiona viața și pot acționa în conformitate cu această credință. Credința religioasă le poate oferi parametri care le ghidează și structurează viața. O potențială explicație poate fi găsită în percepția individului religios cu privire la controlul intern, în comparație cu colegii mai puțin religioși sau non-religioși (Pargament, 1997). În final, fiind vorba de un studiu corelațional, putem afirma doar că aceste dimensiuni ale PWB ar putea crește, în special pe măsură ce religiozitatea comportamentală și cognitivă crește.

Celelalte dimensiuni ale bunăstării psihologice (autonomie, creștere personală, acceptare de sine și relații pozitive cu ceilalți) au prezentat o corelație mică cu cele trei dimensiuni ale R/S,

cu excepția religiozității comportamentale și creșterii personale, unde nu s-a observat nicio corelație. De obicei, religiozitatea emoțională definită ca spiritualitate este legată de această fațetă mai ales înainte de vârsta adultă înaintată (Frazier și colab., 2005; Wink & Dillon, 2003). Prin urmare, acest aspect ar putea să nu fie atât de evident în viețile lor încă și totodată necesită o atenție specială în cercetări viitoare.

Faptul că nu există o relație puternică între PWB și R/S este în dezacord parțial cu literatura existentă, în special în contextul socio-cultural românesc care este puternic religios. Conform lui Arnett (2011), perioada aceasta de dezvoltare este asociată cu o bunăstare mai scăzută, în special înspre de mijlocul acesteia. Schimbările au tendința să apară mai târziu în viață, spre sfârșitul perioadei adulte emergente și în special în timpul vârstei adulte înaintate (Frazier și colab., 2005; Hwang și colab., 2022; Papadopoulos, 2020, 2020; Ryff, 2014). Având în vedere că participanții la această cercetare au avut o medie de vârstă de 24 de ani, se potrivesc în această descriere. Astfel, apare întrebarea de explorat pe viitor dacă R/S reprezintă o resursă pentru bunăstarea psihologică pentru adulții emergenți români.

În continuare, am explorat relația dintre R/S și variabile demografice, inclusiv genul și nivelul de educație al părinților. Cu toate acestea, ipoteza noastră privind diferențele de R/S între bărbați și femei nu a fost susținută. Am constatat că bărbații au prezentat o creștere moderată a religiozității cognitive și emoționale, precum și o creștere semnificativă a religiozității comportamentale. Aceste constatări se aliniază argumentului lui Mattis (2014) conform căruia diferiți factori, cum ar fi cultura și caracteristicile contextuale specifice, contribuie la diferențele observate. Pentru a interpreta mai bine rezultatele noastre, este important să luăm în considerare caracteristicile eșantionului nostru. În studiul nostru, 57,9% dintre participanți erau studenți la diferite facultăți teologice, majoritatea fiind bărbați (71%). Deși distribuția generală a genurilor în eșantion a fost aproape egală (54,2% femei), prezența studenților de la teologie, care au obligativitatea de a participa la servicii religioase, poate contribui la explicarea nivelului mai ridicat de religiozitate comportamentală observat. În plus, acest subgrup de adulți emergenți experimentează religia atât personal, cât și profesional, ceea ce poate contribui la creșterea religiozității cognitive și emoționale. Prin compararea studenților de la teologie și a celorlalți studenți în cadrul eșantionului nostru, putem obține o înțelegere mai profundă a acestor constatări.

Această analiză de comparație în cadrul participanților evidențiază diferențe semnificative în toate dimensiunile R/S atunci când se compară studenții de la teologie cu cei care nu studiază teologia. Prin urmare, aceste comparații oferă un cadru valoros pentru înțelegerea rezultatelor observate în contextul adulților emergenți și nivelurilor lor diferite de implicare în studiile teologice.

Nivelul educațional al părinților este asociat cu o creștere a R/S pe toate cele trei dimensiuni. Cu cât nivelul educațional al părinților este mai scăzut, cu atât R/S al copiilor este mai mare, pe toate cele trei dimensiuni. Acest rezultat este în concordanță cu literatură de specialitate actuală în ceea ce privește mamele (Benson și colab., 1997; Desmond și colab., 2010; Samani & Latifian, 2008). Mai mult, am adus în atenție un alt aspect important și mai puțin studiat: nivelul educațional al tatălui și relația acestuia cu R/S. Această cercetare exploratorie pe care am efectuat-o a adăugat la cunoștințele referitoare la contextul românesc, în care familia este încă „aspectul cel mai important” (Negru și colab., 2014, p. 384) în viața adulților.

În ceea ce privește R/S emoțională și comportamentală - studenții de la teologie au obținut scoruri mai mari. Cu referire la dimensiunea cognitivă, studenții care nu studiază teologia au obținut un scor mai mare. Argumentăm că acest lucru ar putea fi atribuit contextului religios în care trăiesc acești adulți emergenți (Negru-Subțirică și colab., 2017). Într-adevăr, ei s-ar putea să nu frecventeze biserica sau să se conecteze la un nivel spiritual (adică religiozitate emoțională) cu divinitatea - dar s-ar putea să exploreze învățăturile familiei și culturii din care fac parte.

În concluzie, am descoperit prezența religiozității/spiritualității printre adulții emergenți români, despre care am argumentat că necesită o înțelegere mai profundă. Se pare că acest context socio-cultural religios joacă un rol în viața adulților emergenți, astfel că ne-am propus să surprindem o imagine de ansamblu într-un cadru religios al identității și sensului în viața adulților emergenți români. Am optat pentru reducerea eșantionului nostru, astfel încât să cuprindă doar tineri creștini și o grupare de atei/agnosticici.

Studiul al patrulea a constat în două părți care au avut ca scop capturarea profilurilor de *sens al vieții (partea 1)* și *identitate (partea a 2-a)* care se regăsesc în mod natural. Pentru ambele aspecte, am explorat profilurile în relație cu religiozitatea/spiritualitatea (R/S) și bunăstare psihologică (engl. *psychological wellbeing, PWB*) a adulților emergenți creștini și agnostici/ateiști dintr-un context socio-cultural est-european, prezentând și diverse date demografice referitoare la profilurile ce au rezultat. Ne-am concentrat doar pe denumirile

creștine și participanții agnostici/ateiști din eșantionul mai mare (a se vedea studiul trei), aceștia fiind reprezentativi pentru contextul românesc prezentat în capitolul cinci al tezei. Astfel, eșantionul s-a redus ($N=681$), media de vârstă a scăzut ($M_{age}=21.69$), distribuția de sex este în continuare înclinată spre cel masculin (57%), iar cea referitoare la tipul facultății teologie vs. non-teologie este aproximativ egală (51% teologie).

Am adoptat o abordare orientată spre persoane (engl. *person-oriented approach*), în scopul identificării tiparelor ce apar natural din variabilele identității și ale sensului în viață (Bergman & Magnusson, 1997; Dezutter și colab., 2014; Negru-Subțirica și colab., 2014; Scholte și colab., 2005). Astfel, prezenta cercetare își propune să analizeze mai în detaliu relația dintre aceste concepte în viața adulților emergenți. Prin urmare, chiar dacă în ultimii ani această etapă de dezvoltare a fost din ce în ce mai cercetată, o arie care a fost mai puțin explorată o reprezintă viața spirituală a acestora, în special a indivizilor care provin din diverse denominații și dintr-un context socio-cultural est-european.

Atunci când abordăm religiozitatea, includem dimensiuni ale spiritualității (religiozitatea emoțională), activitatea religioasă (religiozitatea comportamentală) precum și construcțiile cognitive ale religiozității (religiozitatea cognitivă). Ne-am concentrat pe studenții universitari (licență și masterat) deoarece este de o importanță ridicată ca sprijinul psihologic și pastoral (de exemplu, consilieri psihologici, duhovnici) din cadrul universității să integreze ambele perspective. Religia poate fi un domeniu în care apar întrebări, explorări și preocupări în timpul acestei perioade de instabilitate (Johnson & Hayes, 2003; Steger & Frazier, 2005).

Pe de o parte, rezultatele acestui studiu indică faptul că cu cât cineva experimentează mai mult sens în viață, cu atât este mai crescută bunăstarea și religiozitatea/spiritualitatea. Aceasta este în concordanță cu alte cercetări pe această temă (de exemplu, vezi Steger și colab., 2009). Pe de altă parte, în ceea ce privește identitatea, prezența dimensiunilor de angajament, împreună cu absența rumației în viața adulților emergenți, indică o creștere a bunăstării psihologice și a religiozității/spiritualității.

Au rezultat cinci clusteri de sens în viață, iar pentru fiecare dintre ei profilul a fost prezentat și discutat în relație cu literatura de specialitate. Clusterii cu cel mai ridicat nivel de bunăstare psihologică și religiozitate/spiritualitate au fost, în această ordine: (1) *Prezență înaltă - Căutare înaltă* (engl. *High Presence – High Search*) și (2) *Prezență înaltă - Căutare scăzută* (engl. *High Presence – Low Search*). Aceste grupuri sunt compuse din cele mai mari procente de

studenți din facultățile de teologie (65-69%), conform așteptărilor. Având în vedere că dogma religioasă poate ghida sensul vieții unei persoane, atât ca sursă pentru prezența sensului, cât și ca oportunități pentru o înțelegere mai profundă și îmbogățirea surselor de sens (adică căutarea sensului în prezența sensului, vezi Steger și colab., 2008) - aceste rezultate sunt în concordanță cu literatura de specialitate.

Această analiză a evidențiat numărul mare de adulți emergenți care se încadrează în categoriile (3) Prezență scăzută - Căutare înaltă (engl. *Low Presence – High Search*) sau (4) Prezență scăzută - Căutare scăzută (engl. *Low Presence – Low Search*; în total 178 de studenți). Persoanele din aceste grupuri au înregistrat cele mai scăzute niveluri de bunăstare psihologică, precum și religiozitate/spiritualitate, cu aceasta din urmă având cea mai scăzută valoare dintre toate. Când ne uităm la procentele de facultate și credință, aceste grupuri au cel mai mic număr de studenți de la facultățile de teologie (23-24%) și cel mai mare număr (comparativ cu celelalte grupuri) de persoane atee/agnostice (21-24%; restul fiind creștini). Această aspect pune în lumină nevoia de sprijin psihologic care poate fi oferit acestor persoane.

Referindu-ne la grupul cu *Prezență scăzută - Căutare înaltă*, aceste persoane au renunțat deja la sursele de sens sau le lipsesc încă de la început. Ele sunt într-o continuă căutare a surselor de sens, fără a putea adopta vreuna. Așa cum era de așteptat, acest grup are niveluri foarte scăzute de bunăstare psihologică. Acest lucru se aplică și religiozității (adică religiozitate emoțională, cognitivă și comportamentală). Bunăstarea psihologică și religiozitatea în toate dimensiunile diferă semnificativ față de celelalte grupuri, cu excepția celui cu Prezență scăzută - Căutare scăzută. Aceasta nu vine ca o surpriză dacă luăm în considerare că majoritatea persoanelor din acest grup urmează o facultate non-teologică și trăiesc conform acesteia. Perioada adultă emergentă este un moment în care indivizii își pun întrebări despre credința lor, astfel încât, chiar dacă peste jumătate dintre ei se identifică ca fiind religioși, observăm că a lor credință nu le oferă sens. Punerea sub semnul întrebării a celor cunoscute, căutarea și explorarea dincolo de cunoscut, care sunt caracteristice pentru perioada adultă emergentă, îi pot conduce către noi surse de sens, surse care li se potrivesc mai bine decât cele anterioare (Arnett, 2014). Argumentăm că este posibil ca această căutarea sensului să reprezinte și o respingere a valorilor și credințelor existențiale asociate cu credința și religia pe care le-au avut la acel moment (Steger și colab., 2006). Așadar, deși acești adulți emergenți se pot identifica ca aparținând unei credințe creștine, ei nu găsesc nicio sursă de sens în interiorul acesteia. Acest lucru se poate datora

faptului că trăiește într-o cultură în care se naște într-o credință și se botează la o vârstă fragedă (de exemplu, creștin ortodoxă și greco-catolică). Conform lui Luyckx și colegilor (2011), acest lucru poate fi rezultatul unor consecințe negative pe termen lung ale angajamentelor luate în etapele dezvoltării timpurii, într-un context religios social și ideologic preconcept, care poate limita accesul la religie ca un context transcendent (King, 2003, 2008). În cele din urmă, sensul le lipsește cu adevărat, ceea ce înseamnă că evenimentele de viață care le-ar putea pune în dificultate pot prezenta un risc pentru sănătatea mentală. Dar, similar cu clusterul de identitate în faza de moratoriu, aceasta poate fi o parte tranzitorie a provocării trecutului și de găsire a surselor de sens care li se potrivesc mai bine.

Argumentăm că cel mai mare risc pe termen lung este întâlnit în rândul tinerilor care se încadrează în clusterul cu *Prezență scăzută - Căutare scăzută*. Luând în considerare faptul că perioada adultă emergentă este un moment în care indivizii își pun întrebări despre credința lor, ne așteptăm ca aceștia să renunțe la credințele inițiale sau să le pună la îndoială. Însă, un drum care nu este ideal este acela de a nu investi în autoexplorare și înțelegere. Astfel, chiar dacă peste jumătate dintre ei se identifică ca fiind religioși, observăm că nu găsesc sens în credința lor, ba chiar le lipsește sensul în general. Potențial, acești indivizi nu au convingeri religioase profunde dincolo de credința preluată din cultură și familie. Absența sensului în viața lor înseamnă, într-adevăr, că evenimentele de viață care i-ar putea provoca dificultăți pot reprezenta un risc pentru sănătatea mentală. Într-un mod similar cu clusterul de identitate difuză, acești tineri adulți sunt expuși la riscuri ulterioare în viață. Lipsa surselor de sens și absența căutării lor poate face dificilă găsirea unei identități, ceea ce poate duce la o serie de efecte negative în viața unei persoane pe măsură ce îmbătrânește și intră în viața adultă (Arnett, 2000). După cum s-a argumentat anterior, găsirea sensului și a identității în timpul perioadei adulte emergente este decisivă în ceea ce privește bunăstarea ulterioară în viață, având în vedere că, de obicei, se iau decizii importante în viață după vârsta de 25 de ani (de exemplu, căsătorie, formarea unei familii etc.; Arnett, 2014).

Clusterul al cincilea, *Nediferențiat*, a fost format din puțin peste ¼ din întregul eșantion (n=205), cu aproape jumătate dintre studenți (49%) provenind din facultăți de teologie și 11% fiind indivizi atei/agnostic (restul fiind creștini). Aceasta semnalează un potențial risc de o mare importanță ținând cont că acest cluster prezintă un nivel mediu al bunăstării psihologice. Acest lucru se aplică și religiozității (adică emoțională, cognitivă și comportamentală).

Pe durata perioadei de adult emergent, o cale care nu este ideală constă în a nu investi în autoexplorare și autocomprensiune. Astfel, chiar dacă peste jumătate dintre ei se identifică ca fiind religioși, observăm că nu găsesc sens în credința lor, ba chiar le lipsește atât prezența, cât și căutarea sensului în general. Este posibil ca acești indivizi să nu aibă convingeri religioase profunde dincolo de credința preluată conform culturii și familiei. S-ar putea identifica ca aparținând unei credințe, în special cei care se nasc în aceasta și sunt botezați la o vârstă fragedă (de exemplu, creștin ortodox și greco-catolic), dar nu găsesc sens în interiorul acesteia. Într-un mod similar, "căutarea sensului poate reprezenta o incertitudine care este mai puțin congruentă cu convingerile religioase profund înrădăcinate" (Martos și colab., 2010, p. 864).

Așadar, cu toate că în momentul instantaneului luat de noi (engl. *snapshot*), bunăstarea psihologică nu este scăzută, un procent atât de mare de tineri adulți aflați în acest cluster poate reprezenta un semnal de alarmă. Pe de o parte, o explicație posibilă ar putea fi vârsta medie a eșantionului, majoritatea fiind studenți de licență, sub vârsta de 25 de ani, rezultatele putând fi în concordanță cu perioada adultă emergentă, care este o perioadă de instabilitate personală (Arnett, 2007). Luând în considerare faptul că aceasta este doar o imagine instantanee, este posibil ca indivizii să înceapă să exploreze mai mult după ce petrec o perioadă de timp mai îndelungată pe cont propriu. Totuși, pe de altă parte, religia rămânând în continuare prezentă în viața lor încă din copilărie, trăind într-un context cultural și religios închis, ar putea exista consecințe negative legate de angajamentele religioase timpurii. Astfel de consecințe ar putea "completa dezavantajele ridicate ale religiozității identificate și analizate la tinerii adulți cu o religiozitate ridicată din SUA (de exemplu, niveluri mai scăzute de comportament sexual protejat, prejudiciu crescut față de cei care sunt diferiți, engl. *outgroup*; Magyar-Russell și colab., 2014 apud. Negru-Subțirica și colab., 2017, p. 17).

Absența sensului lor înseamnă că evenimentele de viață care ar putea să îi provoace pot reprezenta un risc pentru sănătatea mentală. Lipsa surselor de sens și lipsa căutării acestora pot îngreuna găsirea unei identități, ceea ce poate duce la o serie de efecte negative în viața unei persoane pe măsură ce avansează în vârstă și intră în etapa vârstei adulte (Arnett, 2000). Așa cum am argumentat anterior, găsirea sensului și a identității în perioada de adult emergent este decisivă în ceea ce privește bunăstarea ulterioară în viață, având în vedere că de obicei iau decizii importante în viață (de exemplu, căsătorie, formarea unei familii, etc.; Arnett, 2014).

Au rezultat **șase clusteri de identitate**, iar pentru fiecare dintre ei, profilul a fost prezentat și discutat în relație cu literatura de specialitate. Clusterii cu cele mai ridicate niveluri de bunăstare psihologică și religiozitate/spiritualitate au fost, în această ordine: (1) Internalizată (engl. *Internalized*) și (2) Moratoriu de căutare (engl. *Searching Moratorium, SM*). Primul avea cel mai mare procent de studenți de teologie (61%) în comparație cu celelalte clusteri, în timp ce SM avea 56%. Acești clusteri erau aproape identici în ceea ce privește numărul și tipul de facultate al persoanelor din cluster (n=88/89; 60-61% facultatea de teologie).

Primul cluster, *Internalizat* (n=85), este un cluster de adulți emergenți în principal la licență, în mare parte de sex feminin, religioși cu o formă de credință creștină. Acești tineri au înregistrat un nivel mai ridicat al dimensiunilor de angajament (adică luarea de angajament, engl. *commitment making* și identificarea cu angajamentul, engl. *identification with commitment*) și de explorare la suprafață (engl. *exploration in-breadth*). Dar, similar clusterului Prescris (engl. *Foreclosure*), ei nu au explorat în profunzime (engl. *exploration in-depth*) sau prin ruminare (engl. *ruminative exploration*). Argumentăm că este posibil ca aceste persoane să fi pornit de la un set de angajamente pe care le-au comparat superficial cu alte opțiuni. Ca rezultat al comparațiilor făcute, după procesul lor de explorare la suprafață, s-au întors la credințele lor inițiale, pe care le-au personalizat. Observăm că, în procesul de explorare, aceștia ar fi putut atinge sfera spiritualității lor (adică religiozitatea emoțională), precum și să reflecteze asupra credințelor lor (adică religiozitatea cognitivă) și să practice comportamente religioase precum rugăciunea (adică religiozitatea comportamentală). Având în vedere toate aceste aspecte pozitive ale religiozității în care s-au implicat tinerii adulți, nu este surprinzător faptul că înregistrează cel mai înalt nivel de sens în viață și de bunăstare psihologică. Aceste rezultate se încadrează și completează literatura de specialitate referitoare la efectele protectoare ale religiozității asupra problemelor de sănătate mentală și fizică (adică anxietate, depresie). Cu toate acestea, este relevant să subliniem că acești adulți emergenți ar putea prezenta rezistență la schimbare și explorare. Într-adevăr, o parte a explorării sănătoase implică o abordare în profunzime (engl. *exploration in-depth*), care uneori poate crește nivelul ruminării. Cu toate acestea, aceste persoane par să se încadreze în contextul socio-cultural în care trăiesc.

Al doilea cluster, *Clusterul Moratoriu în Căutare* (engl. *Searching Moratorium, SM*), este, de asemenea, clusterul cu cel mai mic număr de persoane care se identifică ca agnostici/ateiști. Astfel, regăsim un cluster de adulți emergenți în principal la nivel licență,

distribuția între sexe aproape egală, religioși - având o formă de credință creștină. Aceste persoane obțin scoruri moderate până la ridicate în ceea ce privește dimensiunile de angajament (adică, luarea de angajament și identificarea cu angajamentul) și explorare (adică, explorare la suprafață, explorare în adâncime, ruminație). Profilul acestui cluster pare similar cu cel al lui Meeus și colegii săi (2010; Crocetti și colab., 2008a), „reevaluarea angajamentului”. Acest cluster este similar datorită explorării la suprafață a individului, în timp ce își menține în continuare un set de angajamente anterioare - deși este posibil ca individul să ia în considerare renunțarea la aceste angajamente actuale în favoarea explorării de noi posibilități (Schwartz și colab., 2011). Mai mult, acest cluster are al doilea cel mai înalt nivel de bunăstare psihologică (PWB). În parte, acest lucru se aplică și religiozității (adică, religiozitate emoțională, cognitivă și comportamentală). În cele din urmă, persoanele din acest cluster par să își mențină un nivel ridicat de religiozitate, luând în considerare faptul că provin dintr-un context socio-cultural puternic religios și continuă să exploreze și să pună întrebări, ceea ce se potrivește caracteristicilor perioadei de adult emergent. Acest lucru este în concordanță cu literatura (de exemplu, vezi Schwartz și colab., 2013), într-adevăr, persoanele din SM caută să pună mai multe întrebări și să exploreze aspecte ale vieții lor, în timp ce mențin niveluri mai scăzute ale valorilor și credințelor anterioare. Faptul că aproape 50% dintre ei sunt din studii teologice poate ridica potențiale întrebări. Cu toate acestea, persoanele din acest cluster ar putea fi pe drumul spre statutul de Identitate Realizată (engl. *Achieved*). Odată ce persoanele încep partea de întrebări și explorare, acest lucru nu implică neapărat schimbarea credințelor anterioare, ci mai degrabă găsirea unei înțelegeri mai profunde și personalizate a acestora (Crocetti și colab., 2008). O atenție specială ar trebui acordată persoanelor din acest cluster, datorită faptului că, uneori, tranziția către Identitate Realizată nu este atât de lină, ci mai degrabă dificilă, cu multe riscuri pentru sănătatea fizică și mentală (de exemplu, consumul de droguri, alcool, anxietate, depresie, a se vedea Kidwell și colab., 1995; Schwartz și colab., 2009, 2011).

Când vine vorba de persoanele care aparțin clusterului *Identitate Prescrisă* (engl. *Foreclosure, F*), nu este surprinzător faptul că acesta este clusterul cu al doilea cel mai mare procent de persoane provenind din facultăți de teologie. Am obținut un cluster de tineri în principal la licență, distribuția între sexe aproape egală, religioși cu o formă de credință creștină. Acești tineri nu au explorat în niciun fel (adică, la suprafață, în adâncime, sau prin ruminație). În schimb, au adoptat și au păstrat angajamentele care le-au fost transmise de familie și de persoane

relevante din viața lor. După cum au argumentat Negru-Subțirică și colegii (2017, p. 17): „mulți studenți de la facultatea de teologie par să fi adoptat scopurile lor de viață curente fără o explorare ulterioară, o alegere care poate fi legată de contextul cultural relativ închis”. Așa cum s-a argumentat în această teză, contextul est-european este încă un context puternic religios. În România, copiii se nasc în credință și pentru denomiția dominantă (adică creștin ortodox), sunt botezați la scurt timp după naștere. Este posibil ca participanții care se încadrează în acest cluster, provenind atât din facultăți teologice, cât și non-teologice, să adopte și mai mult credința părinților lor, precum și practicile acestora. Potrivit Centrului de Cercetare Sociologică LARICS (ISPRI și CCSLARICS, 2022), indiferent de religie, 90% dintre români se identifică ca religioși și cred în existența lui Dumnezeu, dar doar aproximativ 36% dintre ei merg regulat la biserică, 21,7% doar ocazional (de exemplu, în unele sărbători sau evenimente de familie), 18% doar în sărbătorile mari (de exemplu, Crăciun, Paște), și 17,2% aproximativ o dată pe lună. În ceea ce privește rugăciunea, aproximativ 68% se roagă zilnic sau aproape zilnic, fără a merge neapărat la biserică.

De asemenea, așa cum era de așteptat, acest cluster are niveluri relativ ridicate de bunăstare psihologică. Acest lucru se aplică și religiozității/spiritualității (adică, emoțională, cognitivă și comportamentală). Când ne uităm la sensul vieții, rezultatele sunt, de asemenea, în conformitate cu așteptările, tinerii adulți din acest cluster înregistrează cel mai înalt nivel de prezență a sensului (adică, *MLQ-P*) și cele mai scăzute niveluri de căutare a sensului (adică, *MLQ-S*). Acest lucru este în concordanță cu literatura (de exemplu, vezi Schwartz și colab., 2013), într-adevăr, persoanele din *Idenitatea prescrisă* nu caută să pună sub semnul întrebării și să exploreze mai multe aspecte ale vieții lor, în timp ce își mențin valorile și credințele anterioare. Spre deosebire de cercetările anterioare efectuate doar asupra adulților emergenți studenți la teologie, participanții la această cercetare au înregistrat niveluri relativ egale de religiozitate pe toate dimensiunile. Într-adevăr, religiozitatea emoțională (ER) este cea mai ridicată, urmată de religiozitatea comportamentală (BR) și, în cele din urmă, religiozitatea cognitivă (CR). În cele din urmă, aceste rezultate ar putea indica faptul că tinerii din acest cluster îmbrățișează „percepția transcendentului (adică, Dumnezeu, divinul) în viața de zi cu zi și percepția interacțiunii cu, sau implicării transcendentului în viețile lor” (Grupul de lucru Institutul Fetzer și Institutul Național de Îmbătrânire, engl. *Fetzer Institute and National Institute on Aging Working Group*, 1999, p. 11). Și într-o măsură mai mică, ei adoptă și comportamentele și

învățăturile religioase, fără a le exclude complet. Această abordare pare să fie în concordanță cu contextul socio-cultural românesc, care este un context religios închis.

Totuși, având în vedere toate rezultatele, acest cluster este în concordanță cu cercetările anterioare, un status indentitar prescrist prezintă o atât aspecte positive, cât și negative (de exemplu, a se vedea Luyckx și colab., 2009; Negru-Subtirica și colab., 2017; Ortiz & Costigan, 2022). Având în vedere că perioada de adult emergent este una în care indivizii își pun la îndoială credința sau întrebări cu referire la aceasta, ne așteptăm să renunțe la credințele inițiale sau să le conteste și revizuiască. Un traseu care nu este considerat a fi ideal este acela în care nu se investește în auto-explorare și înțelegere aprofundată. Potențial, acești indivizi pot să nu aibă convingeri religioase profunde dincolo de credința asumată din cultura și familia lor. S-ar putea să se identifice ca aparținând unei credințe, în special cei născuți în ea și botezați la o vârstă fragedă (de exemplu, creștin ortodox și greco-catolic), dar să nu găsească un sens personalizat în interiorul acesteia. Căutarea și explorarea care sunt caracteristice adultului emergent ar putea să îi conducă la o înțelegere mai bună și personalizată a sensului vieții lor, dincolo de sensul adoptat de la părinți sau cultură. Acești tineri sunt expuși riscului în viitor, dacă apar schimbări majore care nu sunt conforme cu așteptările lor. Aceasta este natura dublă a identității prescriste, o monedă cu două fațete (Negru-Subtirica și colab., 2017; Schwartz, Donnellan, și colab., 2013). Chiar și din punct de vedere teologic, absența unei credințe internalizate, personalizate poate prezenta diverse probleme potențiale în viitor (a se vedea studiul 6.1. *Dumnezeul nostru și Dumnezeul părinților noștri: credința și identitatea*).

Clusterul identitate difuză (engl. *diffused, D*; $n = 66$) împreună cu cel moratoriu ruminativ (engl. *ruminative moratorium, RM*; $n = 109$) au avut cel mai scăzut procent de studenți la teologie (28-39%) și cel mai mare procent de indivizi atei/agnostici (18-23%). Tinerii care fac parte din clusterul D sunt în principal studenți la nivel licență, aproape egal împărțiți între sexe și religioși cu o formă de credință creștină. Acești indivizi nu au angajament, precum și forme adaptative de explorare, cea mai scăzută fiind explorarea în profunzime. Observăm o creștere a explorării ruminative. Acest model diferențiază acest cluster de clusterul engl. *Searching* și engl. *Ruminative Moratorium*. Indivizii din acest cluster manifestă o indiferență față de aspectele care sunt caracteristice ale adultului în formare. Le lipsește explorarea și auto-explorarea în ceea ce privește identitatea și sensul vieții. De asemenea, nivelurile lor de religiozitate sunt cele mai scăzute, în timp ce declară (majoritatea dintre ei) că aparțin unei credințe creștine. Acest lucru s-

ar putea datora contextului socio-cultural descris în această teză. Indivizii se nasc și cresc într-o cultură puternic religioasă, iar totuși, o parte dintre ei nu își formează angajamente și nu găsesc sens în cadrul acesteia. Pare să existe aproximativ o proporție de 50-50 între studenții la teologie și non-teologie, ceea ce ridică diferite probleme. O parte dintre acești indivizi frecventează o facultate de teologie, majoritatea dintre ei cu scopul de a deveni membri ai clerului. Având în vedere că aceștia se află în prima jumătate a etapei de adult emergent (adică $M_{age} = 21$), și raportează, de asemenea, cel mai scăzut nivel al prezenței sensului, ar putea beneficia de îndrumare. Eșecul de a-și găsi identitatea și sursele de sens în viață până la sfârșitul etapei poate avea consecințe negative pe termen lung asupra sănătății mentale și fizice (Arnett, 2014; Steger și colab., 2009; Luyckx și colab., 2008). Prin urmare, susținem că, în special în astfel de cazuri, un dialog deschis între specialiștii în domeniul teologic și psihologic este foarte relevant.

Clusterul Moratoriu ruminative (engl. *Ruminative Moratorium*) este format predominant din studenți la licență, în mare parte femei, religioși cu o formă de credință creștină. Nivelul bunăstării psihologice diferă semnificativ în comparație cu ceilalți clusteri, având al doilea cel mai scăzut scor. Acest lucru este în concordanță cu literatura de specialitate. Într-adevăr, indivizii care obțin scoruri mari la RM au o șansă mai mare de a întâmpina dificultăți (Luyckx și colab., 2008). Tinerii din acest cluster par să renunțe la religiozitate în timp ce continuă să exploreze și să pună sub semnul întrebării angajamente anterioare și potențiale, ceea ce se potrivește caracteristicilor adultului emergent, împreună cu caracteristica de instabilitate (Arnett, 2014). Cu toate acestea, ținând cont că provin dintr-un context socio-cultural puternic religios și că s-au declarat adepți ai credinței lor (doar 18% au raportat că sunt atei/agnostici) - acest lucru prezintă o imagine interesantă. Privind mai atent la religiozitatea lor, observăm că ER și CR sunt mai mari decât BR. Susținem că aceste persoane se luptă să găsească un sens nou în viață, iar în procesul lor de căutare explorează puțin învățăturile credinței lor (adică religiozitatea cognitivă, CR) și spiritualitatea în cadrul credinței lor (adică religiozitatea emoțională, ER). În acest proces, evită explorarea prin comportamente religioase tipice (adică religiozitatea comportamentală, BR). Acest lucru se încadrează în literatură (de exemplu, a se vedea Luyckx și colab., 2008), într-adevăr, persoanele din RM caută să exploreze mai departe aspectele vieții lor, renunțând la cele deținute anterior și experimentând în același timp o mulțime de sentimente care îi pot copleși (Schwartz, 2000, apud. Luyckx și colab., 2008), alături de o lipsă de identitate (Baumeister și

colab., 1985, apud. Luyckx și colab., 2008). Ca rezultat, aceste persoane sunt expuse riscului de sănătate fizică și mentală (Park și colab., 2023).

În cele din urmă, similar clusterelor de sens în viață, clusterul Nediferențiat (engl. *Undifferentiated, U*; n=149) este cel mai mare în ceea ce privește numărul de indivizi care îl compun. Acest cluster este format în principal din tineri la nivel licență, religioși cu o formă de credință creștină, dintre care aproape jumătate (45%) sunt studenți de teologie iar, în ceea ce privește sexul, sunt în mare parte femei. Susținem că aceste persoane încă își decid identitatea și sursele care le pot aduce sens în viață - amânând și chiar evitând să își facă angajamente (Côté și Schwartz, 2002). Putem considera acest cluster asemănător cu o "Moratoriu cu profil scăzut" (Luyckx și colab., 2008, p. 78). Toate scorurile sunt intermediare, aceste persoane par a fi într-o stare de „așteaptă și vezi” (engl. *wait and see*) în loc să se implice activ în construirea identității (Adams și colab., 2006, p.89; Luyckx și colab., 2008).

Eșecul de a-ți găsi propria identitate și surse de sens în viață până la sfârșitul perioadei de adult emergent poate avea consecințe negative pe termen lung asupra sănătății mentale și fizice a individului (Arnett, 2014; Steger și colab., 2009; Luyckx și colab., 2008). Prin urmare, susținem că, în special în astfel de cazuri, un dialog deschis între specialiștii în teologie și psihologie este extrem de relevant. Analizând religiozitatea lor, observăm că aceștia par să se angajeze într-o anumită măsură în explorarea spirituală (adică religiozitatea emoțională, *ER*), evaluându-și credința religioasă (adică religiozitatea cognitivă, *CR*) și manifestând anumite comportamente religioase (adică religiozitatea comportamentală, *BR*). Aceasta se potrivește cu ideea că aceștia ar putea fi într-o stare de „așteptare și observare” (Adams și colab., 2006, p.89; Luyckx și colab., 2008) și că, în cazul în care diverse evenimente de viață, alături de crize de identitate le readuc religiozitatea în viață, aceștia nu o resping complet. De asemenea, având în vedere că obțin scoruri relativ ridicate la căutarea sensului (engl. *searching for meaning, MLQ-S*), aceștia ar putea fi puțin mai deschiși să găsească sens, cu toate că la momentul instantaneului luat de noi, le lipsesc sursele de sens.

Argumentăm că tinerii din acest cluster ar putea avea în viitor o identitate religioasă fie mai scăzută, fie mai înaltă, însă pentru o perioadă par să aleagă să stea deoparte. De ce s-ar întâmpla acest lucru? Analizând procentul de studenți teologi, precum și procentul ridicat al indivizilor care se identifică cu propria credință (88%) - toți fiind născuți și crescuți în această credință, această strategie de evitare și amânare ar putea avea beneficii sociale. Adoptând această

abordare, pe de o parte, evită conflictele cu membrii familiei lor (a se vedea Mahoney, 2005; Ortiz și Costigan, 2022), iar pe de altă parte, continuă să socializeze cu prietenii lor din copilărie care au crescut într-un context similar (de exemplu, mergând împreună la biserică, Caneva, 2016; Ortiz și Costigan, 2022). Tinerii din acest cluster ar putea avea opinii diferite față de familia și prietenii lor, e posibil chiar să pună la îndoială alegerile de carieră (de exemplu, cei care studiază teologia), dar evită să se gândească la aceste aspecte din cauza consecințelor negative care ar putea rezulta. Dacă rămân blocați în această stare, sănătatea lor mentală ar putea fi în pericol (de exemplu, anxietate, depresie și stres, Ortiz și Costigan, 2022). De asemenea, ar putea găsi propriile surse de sens și rezolva criza identității fără a se îndepărta prea mult de credința lor inițială - dar evitarea explorării îi lasă în această stare „paralizată”. Argumentăm că indivizii din acest cluster ar beneficia și ei de dialogul între specialiști în psihologie și teologie.

Studiul al cincilea a fost realizat cu scopul de a examina mai detaliat relația dintre identitate, sensul vieții, religiozitate/spiritualitate și bunăstarea psihologică. Ne-am propus să studiem rolul dimensiunilor identității și sensului vieții, precum și al religiozității/spiritualității în precizarea bunăstării psihologice la adulți emergenți creștini și agnostici/ateiști români. Am avut ca scop investigarea impactului dimensiunilor identității, sensului vieții și religiozității/spiritualității asupra bunăstării psihologice (engl. *psychological wellbeing, PWB*). Rezultatele cercetării indică faptul că, cu cât cineva se identifică mai mult cu angajamentele sale și explorează în profunzime, cu atât are o bunăstare psihologică mai mare. Odată ce cineva are o înțelegere profundă a alegerilor lor și se identifică cu ele, pot începe să trăiască în acord cu acestea. Această fază este marcată de un sentiment de stabilitate și direcție, deoarece persoana are o percepție clară a obiectivelor și valorilor sale. Acest lucru poate duce la o senzație de realizare, de a fi stăpân pe propria viață și în acord cu viziunea lui Ryff (1995) asupra bunăstării, *în conformitate cu potențialul său*.

Pe de altă parte, în timp ce explorarea este într-adevăr o caracteristică a perioadei de adult emergent și are o componentă benefică, există și o latură a sa mai puțin sănătoasă și adaptivă - explorarea ruminativă (Luyckx și colab., 2008). Astfel, cu cât cineva ruminează mai mult, cu atât are o bunăstare psihologică mai scăzută. Aceasta este rezultatul fie a percepției lor că nu fac progrese în atingerea obiectivelor lor de identitate, fie a sentimentului de incertitudine în ceea ce privește anumite aspecte ale vieții lor pe care le pun sub semnul întrebării (Luyckx și colab., 2008). Ruminarea și preocuparea cu privire la probleme împărtășesc mecanisme cognitive cu

îngrijorarea (Watkins și Moulds, 2005). Ruminarea și preocuparea, de exemplu, se concentrează ambele pe problemele semnificative din punct de vedere personal, ambele sunt dificil de ignorat și ambele afectează funcționarea zilnică (Luyckx și colab., 2008).

În plus, cu cât cineva prezintă o prezență mai mare a sensului în viață (engl. *presence of meaning in life, MLQ-P*), cu atât are o bunăstare psihologică mai mare. Având în vedere că Ryff (1995) și Ryff și Singer (1998) descriu bunăstarea psihologică (engl. *psychological wellbeing, PWB*) ca *realizarea potențialului propriu*, susținem că acest aspect este în concordanță cu rezultatele noastre. Într-adevăr, persoanele care au sens în viață au o bunăstare psihologică mai mare. De asemenea, atât timp cât cineva are sens în viață și continuă să caute sens, el/ea poate avea în continuare o bunăstare crescută (Cohen și Cairns, 2012; Steger și colab., 2008). Cu toate acestea, căutarea sensului, pe cont propriu, nu joacă un rol semnificativ în formarea bunăstării psihologice în eșantionul nostru. Aceia care caută sensul, în prezența sensului în viață, continuă să aibă o stare de bine crescută. În final, adulții emergenți cu cele mai ridicate niveluri de bunăstare psihologică sunt cei care au cel mai înalt nivel de prezență a sensului în viață și cele mai scăzute niveluri de căutare a sensului.

În ceea ce privește religiozitatea/spiritualitatea, rezultatele pun în lumină un fenomen interesant în acest eșantion. În timp ce este adevărat că, cu cât cineva prezintă o religiozitate cognitivă (CR) mai mare, cu atât are o bunăstare psihologică mai mare, este, totodată, adevărat că odată cu creșterea religiozității comportamentale (BR), bunăstarea psihologică scade. Religiozitatea emoțională (ER) nu a avut un rol semnificativ în formarea bunăstării psihologice. În primul rând, în ceea ce privește religiozitatea cognitivă (CR), această dimensiune implică reflectarea asupra valorilor și credințelor personale, abordarea iertării și sensul religios. Toate aceste concepte au fost asociate cu o bunăstare crescută (de exemplu, în cazul iertării, a se vedea Fincham și May, 2022; Harmehak și Urvi, 2018; Karremans și colab., 2003; Kim și colab., 2022; Krause și Ellison, 2003; Wulandari & Megawati, 2020, în cazul sensului religios, a se vedea Krause, 2003; Krok, 2014; Park, 2013; Steger și colab., 2008). Având în vedere că religia servește ca mecanism pentru ca indivizii să găsească sens în viața lor (Emmons și Paloutzian, 2003), oferind un avantaj semnificativ prin furnizarea unui sentiment de sens și o înțelegere coerentă a adevărilor ultime (Exline și Rose, 2013), este de așteptat ca această dimensiune să conducă la o creștere a bunăstării psihologice. Odată ce individual și-a găsit un scop în viața sa, poate cultiva aspirații de viață pe termen lung care sunt în armonie cu sinele său autentic. Prin

aceasta, indivizii pot experimenta un sentiment de motivație care îi poate împinge să se implice în activități relevante și semnificative pentru aspirațiile lor (Steger, 2012). Astfel, știind că acești tineri trăiesc într-un „context cultural într-o anumită măsură predefinit” (Negru-Subțirică și colab., 2017, p. 17), ei s-ar putea să nu meargă la biserică sau să se conecteze pe un nivel spiritual (adică religiozitate emoțională) cu divinul - ci ar putea trăi mai degrabă conform învățăturilor familiei/culturii lor. Un astfel de set de cunoștințe despre lume poate contribui la înțelegerea de sine, a celorlalți și a lumii. Odată ce cineva are acest tip de înțelegere, se poate adapta la acea lume și simți un sentiment de control și măiestrie (engl. *environmental mastery*), precum și un scop (engl. *purpose*) - toate acestea crescându-le bunăstarea psihologică.

Având în vedere că am conceptualizat religiozitatea ca fiind benefică pentru bunăstarea (de exemplu, în cazul beneficiilor rugăciunii, a se vedea Hood și colab., 2003; în cazul beneficiilor participării la serviciile religioase, a se vedea Chen și colab., 2020; Dunbar, 2021; George și colab., 2002; Petts, 2014; Powell și colab., 2003), rezultatele referitoare la religiozitatea emoțională și comportamentală sunt surprinzătoare. În ceea ce privește religiozitatea emoțională, aceasta constă în experiențele spirituale zilnice pe care le trăiește cineva (Pargament și colab., 2004, 2005), fiind astfel o altă dimensiune a „experienței interioare a credinței”. Lipsa efectului asupra bunăstării psihologice poate fi atribuită contextului cultural predefinit menționat mai sus, în care indivizii nu se concentrează asupra relației lor cu divinul, ci mai degrabă asupra învățăturilor bazate pe credință care îi ghidează în viață.

În continuare, rezultatele noastre indică faptul că odată cu creșterea religiozității comportamentale (BR), bunăstarea psihologică (PWB) scade. Argumentăm că este o posibilitate ca, în cazul eșantionului nostru de tineri aflați într-o fază de explorare și întrebări, menținerea acestor comportamente religioase nu le aduce beneficii. De fapt, persoanele religioase tind să se întoarcă la comportamentele religioase mai târziu în viață (Chen și colab., 2020). Însă în această perioadă particulară a vieții lor, tinerii ar putea dori să se îndepărteze de contextul religios predefinit, iar atunci când participă la servicii religioase, o fac din stres și vinovăție - componente care nu sunt compatibile cu bunăstarea (adică pot submina sentimentul de autonomie și control asupra mediului lor). Așa cum au descoperit Ivtzan și colaboratorii (2013), religiozitatea (adică implicarea/participarea religioasă, în măsura în care este înțeleasă ca o componentă comportamentală) nu duce neapărat la creșterea PWB, în timp ce spiritualitatea (în măsura în care este înțeleasă ca o căutare a sacralului) poate duce la creșterea PWB, chiar și fără

implicare sau participare religioasă. Astfel, lipsa sau scăderea spiritualității ar putea explica rezultatul. O altă explicație posibilă ar putea fi aceea că indivizii practică aceste comportamente mai mult atunci când se află în dificultate, din cauza incertitudinii din această perioadă de dezvoltare. În timp ce rugăciunea religioasă poate fi benefică (Hood și colab., 2003), poate implica și strategii negative de abordare religioasă (ex. coping religios negativ, engl. *negative religious coping*) - ceea ce nu duce la creșterea bunăstării, ci dimpotrivă (Pargament și colab., 2004, 2005).

Creдем că această cercetare aduce în prim-plan o populație cu niște caracteristici mai puțin reprezentate în literatura de specialitate: contextul socio-cultural est-european. Aceasta investighează variabile care sunt cunoscute pentru a fi profund înrădăcinate în cultura unei persoane (adică identitatea, sensul vieții și religiozitatea/spiritualitatea). Mai mult, se concentrează asupra unei perioade de dezvoltare care încă are nevoie de o reprezentare mai amplă în literatura de specialitate: perioada adultului emergent. La nivel teoretic, am dezvoltat rezultate neașteptate în comparație cu literatura de specialitate, în timp ce totodată am validat anumite aspecte ale acesteia. Argumentăm că aceasta contribuie la vasta literatură despre religiozitate și spiritualitate, luând în considerare elementele specifice ale culturii și contextului socio-cultural est-european.

Totodată, la nivel practic, dorim să contribuim la creșterea gradului de conștientizare în rândul tinerilor în general, și în special în rândul tinerilor români. În ceea ce privește pregătirea adulților emergenți pentru viața adultă, mediul universitar poate fi în același timp benefic și problematic. În mediul universitar, aceștia pot întâlni un număr mare de oportunități de a se explora și dezvolta. Aceasta poate duce fie la o cunoaștere și înțelegere mai adâncă a propriei persoane, fie la o creștere a confuziei în ceea ce privește identitatea și sensul vieții (Luyckx și colab., 2008; Montgomery și Côté, 2003). Persoanele care au independența și inițiativa necesare pentru a naviga într-un mediu nestructurat, precum cel universitar, au șanse mai mari de a reuși (Schwartz și colab., 2005, 2011).

În cele din urmă, **studiul șase** se bazează pe studiul anterior, având ca scop o analiză mai detaliată a relației dintre prezența sensului în viață, spiritualitate și bunăstarea psihologică (PWB) în viața adulților emergenți creștini și agnostici/ateiști dintr-un context socio-cultural est-european. Având în vedere că în literatură atât religiozitatea, cât și spiritualitatea au fost conceptualizate ca fiind benefice pentru bunăstarea individului, ne-am propus să înțelegem

modul în care aceste relații se manifestă în cadrul eșantionului nostru, cu particularitățile sale. Mai mult, ținând cont că în ultimii ani s-a acordat mai multă atenție cercetării asupra perioadei de trecere la maturitate, încă nu s-a acordat suficientă atenție vieții spirituale a adulților emergenți, în special a celor care aparțin de diverse denominații și dintr-un context socio-cultural est-european. Rezultatele au relevat că nu există un efect direct semnificativ al spiritualității asupra stării de bine psihologice în acest eșantion de adulți emergenți, în acord cu ceea ce am observat în studiul anterior. Indivizii care raportează o spiritualitate ridicată au o prezență a sensului în viață crescută – rezultat care este în concordanță cu cercetările anterioare (Cranney, 2013; Ivtzan și colab., 2013). Spiritualitatea creează un spațiu favorabil pentru explorarea sensului vieții, acesta având un efect pozitiv asupra stării de bine psihologice. Atunci când spiritualitatea individului nu este legată de sensul vieții, aceasta scade starea de bine psihologică. Spiritualitatea și prezența sensului în viață au efecte opuse atunci când sunt separate, anulându-se reciproc. Prin urmare, susținem că spiritualitatea poate influența starea de bine dacă ajută și cultivă sensul vieții individului. Aceasta este în concordanță cu perspectiva teologică creștină care afirmă că, indiferent de vârstă, prin practicarea spirituală (precum rugăciunea, postul, participarea la sacramente, slujirea celorlalți, alături de citirea și reflecția asupra scrierilor spirituale), individul poate începe să își descopere și să își îndeplinească scopul său. Prin rugăciune și alte practici spirituale, se poate cultiva o relație mai profundă cu divinitatea și se poate obține înțelegere asupra naturii universului și locului propriu în cadrul acestuia. Acest lucru poate ajuta la furnizarea unei direcții și a unui scop, chiar dacă nu sunt încă pe deplin realizate sau înțelese.

Din punct de vedere al dezvoltării, ajungerea la un punct de îndoială și explorare este un proces natural (Erikson, 1963). Mai mult, în timpul acestei perioade, indivizii își schimbă semnificativ viețile (de exemplu, se mută într-un alt oraș, merg la colegiu, au mai multă responsabilitate și libertate), și ca urmare, pot pune la îndoială convingerile anterioare, inclusiv credința lor Hall și colab., 2016; Haney și Rollock, 2020; Liang și Ketcham, 2017; Upenieks, 2021). Astfel, îndoiala în credință poate fi un pas către maturitate. Pe măsură ce acești adulți emergenți se apropie de sfârșitul acestei perioade de dezvoltare, impactul spiritualității asupra bunăstării psihologice în legătură cu prezența sensului în viață se diminuează. În consecință, pare că odată ce aceștia se maturizează, spiritualitatea își pierde semnificația ca sursă de sens în viața lor. Acest lucru ar putea fi rezultatul faptului că se îndepărtează literalmente de mediile care ar fi

putut hrăni convingerile religioase (de exemplu, mediul familial) prin faptul că merg la facultate într-un alt oraș. Această tranziție implică în mod obișnuit mutarea de acasă (Arnett, 2000), iar un procent mare din adulții emergenți din acest eșantion (89%) locuiesc în afara casei familiale. Trăind într-un mediu diferit, se poate susține explorarea convingerilor anterioare și, ca urmare, renunțarea la unele dintre ele și înlocuirea lor cu altele.

Potrivit lui Haney și Rollock (2020), o astfel de explorare poate duce la vulnerabilitate psihologică - ceea ce poate avea un impact negativ asupra bunăstării. Prin urmare, susținem că spiritualitatea poate reprezenta o „sabie cu două tăișuri”. Pe de o parte, dacă hrănește sensul vieții adulților emergenți, poate crește bunăstarea lor. Pe de altă parte, dacă se bazează pe un "teren nesigur" al îndoielii în credință, poate diminua bunăstarea lor. Cercetările viitoare ar trebui să exploreze în continuare acest aspect.

2. Contribuțiile teoretice și metodologice

Prezenta teză de doctorat explorează conceptualizarea psihologică a sensului în viață, formării identității, religiozității, spiritualității și bunăstării psihologice la adulții emergenți din România. Accentuează rolul contextului socio-cultural și își propune să contribuie la o înțelegere cultural-nuanțată a acestor concepte. Astfel, aceasta stabilește un nou standard de reprezentativitate în Europa de Est și investighează factorii psihologici relevanți legați de căutarea sensului în viață, identitatea personală și religiozitate/spiritualitatea.

De asemenea, își propune să contribuie la informarea unor tehnici specifice în consilierea psihologică, psihoterapie și consiliere pastorală pentru a facilita explorarea și construcția sensurilor și identităților personale în relație cu religiozitatea și spiritualitatea tinerilor. Contribuie la înțelegerea acestor concepte și a aplicațiilor lor în practica de consiliere și psihoterapie, precum și în domeniul teologic și pastoral.

Prin utilizarea atât a metodelor de cercetare cantitative, cât și calitative, studiul oferă o înțelegere solidă a fenomenelor investigate și a implicațiilor lor practice. Slujește ca un catalizator pentru cercetări ulterioare în domeniile sensului în viață, identității personale și religiozității/spiritualității, combinând perspectivele psihologice și teologice.

Teza contribuie la nivel teoretic prin furnizarea de perspectivă asupra interacțiunii variabilelor în rândul tinerilor adulți emergenți din România și prin explorarea aspectelor subtile

ale religiozității/spiritualității și procesului de formare a identității. Abordează, de asemenea, conceptele mai puțin studiate ale agnosticului și ateismului în contextul definițiilor religioase și de credință autonome.

În ceea ce privește metodologia, teza combină abordări calitative și cantitative pentru a valorifica punctele lor forte respective. Faza calitativă oferă perspective în profunzime și generează ipoteze alături de întrebări de cercetare viitoare, în timp ce faza cantitativă validează și generalizează constatările, contribuind la practicile bazate pe dovezi în psihologie.

În ansamblu, această cercetare contribuie la înțelegerea fenomenelor psihologice în rândul adulților emergenți din România, stimulează dialogul interdisciplinar între psihologie și teologie și contribuie la intervenții și practici bazate pe dovezi (engl. *evidence-based*).

3. Implicațiile și recomandările practice

În final, vom sumariza o serie de implicații și recomandări practice în baza rezultatelor prezentei teze de doctorat:

i. *Servicii de suport pentru studenți*: Rezultatele prezente pot oferi perspective valoroase pentru îmbunătățirea serviciilor de suport pentru studenți în instituțiile educaționale (de exemplu, consiliere psihologică și pastorală, psihoterapie). Prin înțelegerea modului în care aceste variabile se intersectează, pot fi dezvoltate programe și intervenții personalizate pentru a promova dezvoltarea holistică și bunăstarea studenților în această etapă de tranziție. Dialogul în creștere și promovat între domeniile psihologiei și teologiei poate fi, de asemenea, folosit în acest scop.

ii. *Consiliere și orientare*: Rezultatele cercetării pot servi ca un ghid pentru practicile de consiliere psihologică/pastorală și orientare pentru tinerii adulți studenți. Profesioniștii din domeniul consilierii pot utiliza descoperirile pentru a aborda eficient provocările și nevoile unice legate de formarea identității, găsirea surselor de sens, credințele religioase sau spirituale și bunăstarea psihologică generală pe durata anilor de facultate.

iii. *Curriculum și educație*: Cercetarea poate influența dezvoltarea curriculară și abordările educaționale. Integrarea aspectelor de explorare a identității, creare de sens, religiozitate și spiritualitate în cadrul educațional poate duce la o înțelegere mai cuprinzătoare a bunăstării elevilor din liceu și poate stimula dezvoltarea personală și academic atât pe perioada liceului, cât

și mai târziu. În special, dacă elevii sunt obișnuiți cu acest proces și au fost ghidați în trecut, aceasta poate fi o tranziție mai ușoară către facultate. De asemenea, ar putea fi mai deschiși să caute ajutor pastoral sau psihologic.

iv. *Consiliere în carieră*: Descoperirile pot contribui la serviciile de consiliere în carieră pentru adulții emergenți studenți, indiferent de facultate. Înțelegerea modului în care identitatea, sensul în viață, religiozitatea și spiritualitatea se intersectează cu alegerile de carieră și aspirațiile vocaționale poate ajuta consilierii în carieră să îi ajute pe studenți să alinieze valorile, pasiunile și credințele personale cu căile lor de carieră viitoare. Acest lucru este valabil în special pentru studenții de teologie (ex. pastorală), dar și pentru cei care nu studiază teologia. Integrarea acestor aspecte în toate domeniile consilierii poate fi benefică.

v. *Cultură și climat universitar*: Rezultatele cercetării pot contribui la crearea unei culturi universitare de susținere și incluzivă. Prin recunoașterea statutelor identității și sensului în viață, precum și orientărilor religioase sau spirituale pe care studenții le pot avea, instituțiile pot promova un mediu care încurajează dialogul, respectul și acceptarea, precum și oportunități care facilitează explorarea sănătoasă, promovând astfel bunăstarea tinerilor adulți studenți.

vi. *Servicii de sănătate mintală*: Studiile din această teză pot oferi perspective asupra relației dintre identitate, sensul în viață, religiozitate, spiritualitate și bunăstare psihologică la tinerii adulți studenți români. Această cunoaștere poate ghida dezvoltarea de servicii de sănătate mentală țintite și intervenții pentru a aborda nevoile și provocările specifice cu care se confruntă această populație, în acest context socio-cultural specific.

vii. *Politici și promovare*: Cercetarea poate informa elaborarea politicilor și eforturile de promovare în sectorul educațional. Prin accentuarea importanței sprijinului acordat explorării identității, creării de sens, religiozității și spiritualității la tinerii adulți studenți români, factorii de decizie pot acorda prioritate bunăstării și dezvoltării holistice în politicile și inițiativele educaționale.

În final, cercetarea privind identitatea, sensul în viață, spiritualitatea și bunăstarea psihologică a adulților emergenți studenți are implicații practice pentru dezvoltarea serviciilor de suport pentru studenți, tehnicile de consiliere, paradigmele educaționale, cultura campusului și îngrijirea sănătății mintale. Instituțiile pot promova un mediu care susține dezvoltarea personală, bunăstarea și o tranziție lină spre vârsta adultă prin recunoașterea și satisfacerea cerințelor specifice ale tinerilor adulți studenți.

CUPRINS

INTRODUCERE.....	1
Relevanța Actualei Cercetări.....	3
Starea Actuală a Domeniului de Cercetare.....	4
CAPITOLUL 1. ADULȚII EMERGENȚI.....	5
1.1. Caracteristicile Adultului Emergent.....	5
1.1.1. Dezvoltarea Fizică în Perioada de Adult Emergent.....	6
1.1.2. Dezvoltarea Cognitivă în Perioada de Adult Emergent.....	9
1.1.3. Dezvoltarea Socio-Emoțională în Perioada de Adult Emergent.....	10
CAPITOLUL 2. IDENTITATEA ȘI SENSUL VIEȚII ÎN PERIOADA DE ADULT EMERGENT.....	13
2.1. Teorii ale Formării Identității.....	14
2.1.1. Teoria Dezvoltării Psihosociale.....	14
2.1.2. Teoria Statutelor de Identitate.....	15
2.1.3. Modelul Tridimensional Meeus-Crocetti.....	18
2.1.4. Modelul Procesului de Dezvoltare a Identității.....	20
2.1.5. Perspective Neo-Eriksoniene: Stilul de Identitate și Identitatea Narativă.....	23
2.1.5.1. Stilul de Identitate.....	23
2.1.5.2. Identitatea Narativă.....	26
2.2. Teorii Ale Sensului Vieții.....	27
2.2.1. Modelul Reconstrucției Narative.....	30
2.2.2. Modelul Construirii Sensului.....	31
CAPITOLUL 3. BUNĂSTAREA ÎN PERIOADA DE ADULT EMERGENT.....	34
3.1. Definirea Bunăstării.....	34

3.2. Bunăstarea în Perioada de Adult Emergent.....	36
3.3. Bunăstarea și Religiozitatea/Spiritualitatea în Perioada de Adult Emergent.....	38
CAPITOLUL 4. RELIGIOZITATEA ȘI SPIRITUALITATEA ÎN PERIOADA DE ADULT EMERGENT.....	41
4.1. Definirea Religiozității și a Spiritualității.....	41
4.2. Dezvoltarea Religiozității în Perioada de Adult Emergent.....	44
4.2.1. Modele ale Dezvoltării Religiozității și Spirituale în Perioada de Adult Emergent.....	45
4.2.1.1. Modele cu Etape.....	46
4.2.1.2. Modele fără Etape.....	47
4.2.2. Dezvoltarea Religioasă și Spirituală a Adultului Emergent: Aspecte ale Dezvoltării Umane.....	50
4.3. Contextul Românesc.....	53
CAPITOLUL 5. OBIECTIVELE TEZEI.....	61
5.1. Obiectivele Tezei.....	61
5.2. O Prezentare Generală a Studiilor din Cadrul Tezei.....	62
CAPITOLUL 6. CERCETAREA DIN CADRUL TEZEI: INVESTIGAȚII PERSONALE.....	65
6.1. STUDIUL I: Dumnezeu Nostru și Dumnezeul Părinților Noștri: Credința și Identitatea....	65
Introducere.....	70
Metodă.....	65
Rezultate.....	72
Discuții și Concluzii.....	76
6.2. STUDIUL II: Despre Credință și Construirea Sensului: O perspectivă Psihoteologică.....	84
Introducere.....	84
Metodă.....	89
Rezultate.....	92
Discuții și Concluzii.....	95

6.3. STUDIUL III: Religiozitatea într-un Eșantion de Tineri Adulți Emergenți din România: Corelații Psihologice și Demografice.....	100
Introducere.....	100
Metodă.....	106
Rezultate.....	109
Discuții și Concluzii.....	114
6.4. STUDIUL IV A,B: O Imagine într-un Cadru Religios: Profilurile de Identitate și Sens al Vieții ale Adulților Emergenți din România.....	121
Introducere.....	128
Metodă.....	129
Rezultate.....	134
Discuții și Concluzii.....	162
6.5. STUDIUL V: Adultul Emergent: Identitate, Sensul Vieții, Religiozitatea și Bunăstarea Psihică.....	187
Introducere.....	187
Metodă.....	191
Rezultate.....	196
Discuții și Concluzii.....	198
6.6. STUDIUL VI: Relația dintre Spiritualitate și Bunăstarea Psihică în Perioada de Adult Emergent: Sensul Vieții ca Mediator.....	210
Introducere.....	210
Metodă.....	216
Rezultate.....	219
Discuții și Concluzii.....	225
CAPITOLUL 7. CONCLUZII GENERALE ȘI DISCUȚII.....	229
7.1. Rezumatul Principalelor Concluzii.....	229
7.2. Contribuții Teoretice și Metodologice.....	259

7.3. Recomandări și Implicări Practice.....	263
7.4. Limitări și Direcții Viitoare ale Cercetării.....	265
7.5. Remarci Finale.....	268
REFERINȚE.....	270
ANEXE.....	328

4. Referințele bibliografice pentru acest rezumat

- Arnett, J. J. (2000). Emerging adulthood: A theory of development from the late teens through the twenties. *American Psychologist*, *55*, 469–480. <https://doi.org/10.1037/0003-066X.55.5.469>
- Baumeister, R. F., Shapiro, J. P., & Tice, D. M. (1985). Two kinds of identity crisis. *Journal of Personality*, *53*, 407–424. <https://doi.org/10.1111/j.1467-6494.1985.tb00373.x>
- Benson, P. L., Masters, K. S., & Larson, D. B. (1997). Religious influences on child and adolescent development. In N. E. Alessi (Ed.), *Handbook of Child and Adolescent Psychiatry* (pp. 206–219). Wiley.
- Bergman, L. R., & Magnusson, D. (1997). A person-oriented approach in research on developmental psychopathology. *Development and Psychopathology*, *9*, 291–319. <https://doi.org/10.1017/S095457949700206X>
- Berzonsky, M. D. (1989). Identity style: Conceptualization and measurement. *Journal of Adolescent Research*, *4*, 268–282. <https://doi.org/10.1177/074355488943002>
- Berzonsky, M. D., & Kuk, L. S. (2005). Identity style, psychosocial maturity, and academic performance. *Personality and Individual Differences*, *39*(1), 235–247. <https://doi.org/10.1016/j.paid.2005.01.010>
- Berzonsky, M. D., & Luyckx, K. (2008). Identity styles, self-reflective cognition, and identity processes: A study of adaptive and maladaptive dimensions of self-analysis. *Identity: An International Journal of Theory and Research*, *8*, 205–219. <https://doi.org/10.1080/15283480802181818>
- Braun, V., & Clarke, V. (2006). Using thematic analysis in psychology. *Qualitative Research in Psychology*, *3*(2), 77–101. <https://doi.org/10.1191/1478088706qp063oa>
- Brewster, M. E., Robinson, M. A., Sandil, R., Esposito, J., & Geiger, E. (2014). Arrantly absent: Atheism in psychological science from 2001 to 2012 ψ . *The Counseling Psychologist*, *42*, 628–663. <https://doi.org/10.1177/0011000014528051>

- Caneva, E. (2016). The role of Catholicism in the identity construction processes of Filipino second generations living in Italy. In D. Pasura & M. B. Erdal (Eds.), *Migration, transnationalism and catholicism* (pp. 235–256). Palgrave Macmillan.
- Chatterjee, S., Kim, J., & Chung, S. (2021). Emerging adulthood milestones, perceived capability, and psychological well-being while transitioning to adulthood: Evidence from a national study. *FINANCIAL PLANNING REVIEW*, 4(4), e1132. <https://doi.org/10.1002/cfp2.1132>
- Chen, Y., Kim, E. S., & VanderWeele, T. J. (2020). Religious-service attendance and subsequent health and well-being throughout adulthood: Evidence from three prospective cohorts. *International Journal of Epidemiology*, 49(6), 2030–2040. <https://doi.org/10.1093/ije/dyaa120>
- Cohen, K., & Cairns, D. (2012). Is searching for meaning in life associated with reduced subjective well-being? Confirmation and possible moderators. *Journal of Happiness Studies: An Interdisciplinary Forum on Subjective Well-Being*, 13, 313–331. <https://doi.org/10.1007/s10902-011-9265-7>
- Côtè, J. E., & Schwartz, S. J. (2002). Comparing psychological and sociological approaches to identity: Identity status, identity capital, and the individualization process. *Journal of Adolescence*, 25(6), 571–586. <https://doi.org/10.1006/jado.2002.0511>
- Cranney, J. (2013). Toward psychological literacy: A snapshot of evidence-based learning and teaching. *Australian Journal of Psychology*, 65, 1–4. <https://doi.org/10.1111/ajpy.12013>
- Crocetti, E., Rubini, M., Luyckx, K., & Meeus, W. (2008). Identity formation in early and middle adolescents from various ethnic groups: From three dimensions to five statuses. *Journal of Youth and Adolescence*, 37, 983–996. <https://doi.org/10.1007/s10964-007-9222-2>
- D’Andrea, L. M., & Sprenger, J. (2007). Atheism and Nonspirituality as Diversity Issues in Counseling. *Counseling and Values*, 51(2), 149–158. <https://doi.org/10.1002/j.2161-007X.2007.tb00072.x>
- Desmond, S. A., Morgan, K. H., & Kikuchi, G. (2010). Religious development: How (and why) does religiosity change from adolescence to young adulthood? *Sociological Perspectives*, 53, 247–270. <https://doi.org/10.1525/sop.2010.53.2.247>

- Dezutter, J., Waterman, A., Schwartz, S., Luyckx, K., Beyers, W., Meca, A., Kim, S. Y., Whitbourne, S., Zamboanga, B., Lee, R., Hardy, S., Forthun, L., Ritchie, R., Weisskirch, R., & Caraway, S. (2014). Meaning in Life in Emerging Adulthood: A Person-Oriented Approach. *Journal of Personality, 82*, 57–68. <https://doi.org/10.1111/jopy.12033>
- Diener, E. (1984). Subjective well-being. *Psychological Bulletin, 95*, 542–575. <https://doi.org/10.1037/0033-2909.95.3.542>
- Diener, E., Suh, E. M., Lucas, R. E., & Smith, H. L. (1999). Subjective well-being: Three decades of progress. *Psychological Bulletin, 125*(2), 276–302. <https://doi.org/10.1037/0033-2909.125.2.276>
- Dunbar, R. I. M. (2021). Religiosity and religious attendance as factors in wellbeing and social engagement. *Religion, Brain & Behavior, 11*(1), 17–26. <https://doi.org/10.1080/2153599X.2020.1712618>
- Emmons, R. A., & Paloutzian, R. F. (2003). The psychology of religion. *Annual Review of Psychology, 54*, 377–402. <https://doi.org/10.1146/annurev.psych.54.101601.145024>
- Erikson, E. H. (1959). Identity and the life cycle: Selected papers. *Psychological Issues, 1*, 1–171.
- Erikson, E. H. (1963). *Childhood and society* (2nd ed.). Norton.
- Erikson, E. H. (1968). *Identity: Youth and crisis*. Norton & Co.
- Exline, J. J., & Rose, E. D. (2013). Religious and spiritual struggles. In *Handbook of the psychology of religion and spirituality, 2nd ed* (pp. 380–398). The Guilford Press.
- Fetzer Institute and National Institute on Aging Working Group. (1999). *Multidimensional measurement of religiousness/spirituality for use in health research: A report of a national working group*. MI: Fetzer Institute.
- Fincham, F. D., & May, R. (2022). Divine Forgiveness and Well-being Among Emerging Adults in the USA. *Journal of Religion and Health*. <https://doi.org/10.1007/s10943-022-01678-3>
- Frazier, C., Mintz, L. B., & Mobley, M. (2005). A Multidimensional Look at Religious Involvement and Psychological Well-Being Among Urban Elderly African Americans. *Journal of Counseling Psychology, 52*, 583–590. <https://doi.org/10.1037/0022-0167.52.4.583>

- George, L. K., Ellison, C. G., & Larson, D. B. (2002). Explaining the relationships between religious involvement and health. *Psychological Inquiry*, 13, 190–200.
https://doi.org/10.1207/S15327965PLI1303_04
- Hall, T. W., Edwards, E., & Wang, D. C. (2016). The spiritual development of emerging adults over the college years: A 4-year longitudinal investigation. *Psychology of Religion and Spirituality*, 8(3), 206–217. <https://doi.org/10.1037/rel0000051>
- Haney, A. M., & Rollock, D. (2020). A matter of faith: The role of religion, doubt, and personality in emerging adult mental health. *Psychology of Religion and Spirituality*, 12(2), 247–253.
<https://doi.org/10.1037/rel0000231>
- Harmehak, S., & Urvi, S. (2018). Effect of forgiveness on psychological well-being—ProQuest. *Indian Journal of Positive Psychology*, 9(2), 258–262.
- Hill, P. C., Pargament, K. II., Hood, R. W., McCullough, M. E., Jr., Swyers, J. P., Larson, D. B., & Zinnbauer, B. J. (2000). Conceptualizing Religion and Spirituality: Points of Commonality, Points of Departure. *Journal for the Theory of Social Behaviour*, 30(1), 51–77.
<https://doi.org/10.1111/1468-5914.00119>
- Hwang, W., Zhang, X., Brown, M. T., Vasilenko, S. A., & Silverstein, M. (2022). Religious Transitions Among Baby Boomers From Young Adulthood to Later Life: Associations with Psychological Well-Being Over 45 Years. *International Journal of Aging & Human Development*, 94(1), 23–40.
<https://doi.org/10.1177/00914150211029892>
- ISPRI, & CCSLARICS. (2022, December 14). *Barometrul Vieții Religioase, ediția a III-a*.
<https://larics.ro/barometrul-vietii-religioase-editia-a-iii-a/>
- Ivtzan, I., Chan, C. P. L., Gardner, H. E., & Prashar, K. (2013). Linking Religion and Spirituality with Psychological Well-being: Examining Self-actualisation, Meaning in Life, and Personal Growth Initiative. *Journal of Religion and Health*, 52(3), 915–929. <https://doi.org/10.1007/s10943-011-9540-2>

- Johnson, C. V., & Hayes, J. A. (2003). Troubled Spirits: Prevalence and predictors of religious and spiritual concerns among university students and counseling center clients. *Journal of Counseling Psychology, 50*, 409–419. <https://doi.org/10.1037/0022-0167.50.4.409>
- Karremans, J. C., Van Lange, P. A. M., Ouwerkerk, J. W., & Kluwer, E. S. (2003). When forgiving enhances psychological well-being: The role of interpersonal commitment. *Journal of Personality and Social Psychology, 84*, 1011–1026. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.84.5.1011>
- Kim, J. J., Payne, E. S., & Tracy, E. L. (2022). Indirect Effects of Forgiveness on Psychological Health Through Anger and Hope: A Parallel Mediation Analysis. *Journal of Religion and Health, 61*(5), 3729–3746. <https://doi.org/10.1007/s10943-022-01518-4>
- King, N. L. (2008). Religious Diversity and its Challenges to Religious Belief. *Philosophy Compass, 3*(4), 830–853. <https://doi.org/10.1111/j.1747-9991.2008.00149.x>
- King, P. E. (2003). Religion and identity: The role of ideological, social, and spiritual contexts. *Applied Developmental Science, 7*(3), 197–204. https://doi.org/10.1207/S1532480XADS0703_11
- Krause, N., & Ellison, C. G. (2003). Forgiveness by God, Forgiveness of Others, and Psychological Well-Being in Late Life. *Journal for the Scientific Study of Religion, 42*(1), 77–93. <https://doi.org/10.1111/1468-5906.00162>
- Liang, B., & Ketcham, S. G. (2017). Emerging adults' perceptions of their faith-related purpose. *Psychology of Religion and Spirituality, 9*, S22–S31. <https://doi.org/10.1037/rel0000116>
- Luyckx, K., Gandhi, A., Bijttebier, P., & Claes, L. (2015). Non-suicidal self-injury in high school students: Associations with identity processes and statuses. *Journal of Adolescence, 41*, 76–85. <https://doi.org/10.1016/j.adolescence.2015.03.003>
- Luyckx, K., Goossens, L., & Soenens, B. (2006). A developmental contextual perspective on identity construction in emerging adulthood: Change dynamics in commitment formation and commitment evaluation. *Developmental Psychology, 42*, 366–380. <https://doi.org/10.1037/0012-1649.42.2.366>

- Luyckx, K., Lens, W., Smits, I., & Goossens, L. (2010). Time perspective and identity formation: Short-term longitudinal dynamics in college students. *International Journal of Behavioral Development, 34*, 238–247. <https://doi.org/10.1177/0165025409350957>
- Luyckx, K., Schwartz, S. J., Berzonsky, M. D., Soenens, B., Vansteenkiste, M., Smits, I., & Goossens, L. (2008). Capturing ruminative exploration: Extending the four-dimensional model of identity formation in late adolescence. *Journal of Research in Personality, 42*(1), 58–82. <https://doi.org/10.1016/j.jrp.2007.04.004>
- Luyckx, K., Schwartz, S. J., Goossens, L., Beyers, W., & Missotten, L. (2011). Processes of personal identity formation and evaluation. In *Handbook of identity theory and research, Vols. 1 and 2* (pp. 77–98). Springer Science + Business Media. https://doi.org/10.1007/978-1-4419-7988-9_4
- Magyar-Russell, G., Deal, P. J., & Brown, I. T. (2014). Potential benefits and detriments of religiousness and spirituality to emerging adults. In C. McNamara Barry & M. M. Abo-Zena (Eds.), *Emerging adults' religiousness and spirituality: Meaning-making in an age of transition* (pp. 39–55).
- Mahoney, A. (2005). Religion and Conflict in Marital and Parent-Child Relationships. *Journal of Social Issues, 61*(4), 689–706. <https://doi.org/10.1111/j.1540-4560.2005.00427.x>
- Mahoney, A., & Shafranske, E. P. (2013). Envisioning an integrative paradigm for the psychology of religion and spirituality. In K. I. Pargament, J. J. Exline, & J. W. Jones (Eds.), *APA handbook of psychology, religion, and spirituality (Vol 1): Context, theory, and research* (pp. 3–19). American Psychological Association. <https://doi.org/10.1037/14045-001>
- Marcia, J. E. (1966). Development and validation of ego-identity status. *Journal of Personality and Social Psychology, 3*, 551–558. <https://doi.org/10.1037/h0023281>
- Marcia, J. E. (1980). Identity in Adolescence. In *Handbook of Adolescent Psychology*. Wiley.
- Marcia, J. E. (1987). The identity status approach to the study of ego identity development. In *Self and identity: Perspectives across the lifespan* (pp. 161–171). Routledge.

- Martos, T., Thenge, B. K., & Steger, M. F. (2010). It's not only what you hold, it's how you hold it: Dimensions of religiosity and meaning in life. *Personality and Individual Differences, 49*, 863–868. <https://doi.org/10.1016/j.paid.2010.07.017>
- Mattis, J. S. (2014). Gender, religiousness, and spirituality in emerging adulthood. In *Emerging adults' religiousness and spirituality: Meaning-making in an age of transition* (pp. 171–185). Oxford University Press. <https://doi.org/10.1093/acprof:oso/9780199959181.003.0010>
- McAdams, D. P. (1993). *The stories we live by: Personal myths and the making of the self* (p. 336). William Morrow & Co.
- McAdams, D. P. (2001). The psychology of life stories. *Review of General Psychology, 5*, 100–122. <https://doi.org/10.1037/1089-2680.5.2.100>
- McAdams, D. P. (2011). Narrative identity. In *Handbook of identity theory and research, Vols. 1 and 2* (pp. 99–115). Springer Science + Business Media. https://doi.org/10.1007/978-1-4419-7988-9_5
- Meeus, W. (1996). Studies on identity development in adolescence: An overview of research and some new data. *Journal of Youth and Adolescence, 25*, 569–598. <https://doi.org/10.1007/BF01537355>
- Meeus, W. (2011). The study of adolescent identity formation 2000–2010: A review of longitudinal research. *Journal of Research on Adolescence, 21*(1), 75–94. <https://doi.org/10.1111/j.1532-7795.2010.00716.x>
- Meeus, W., Iedema, J., Helsén, M., & Vollebergh, W. (1999). Patterns of adolescent identity development: Review of literature and longitudinal analysis. *Developmental Review, 19*, 419–461. <https://doi.org/10.1006/drev.1999.0483>
- Montgomery, M. J., & Côté, J. E. (2003). College as a Transition to Adulthood. In G. R. Adams & M. D. Berzonsky, *Blackwell Handbook of Adolescence* (pp. 179–194). Blackwell Publishing.
- Negru-Subtirica, O., Tiganasu, A., Dezutter, J., & Luyckx, K. (2017). A cultural take on the links between religiosity, identity, and meaning in life in religious emerging adults. *British Journal of Developmental Psychology, 35*, 106–126. <https://doi.org/10.1111/bjdp.12169>

- Ortiz, D. L., & Costigan, C. L. (2022). Religious Identity Formation of Filipino Canadian Youth: Exploring Cluster Differences in Religiosity and Mental Health. *The International Journal for the Psychology of Religion*, 32(2), 150–170. <https://doi.org/10.1080/10508619.2021.1952370>
- Papadopoulos, D. (2020). The Role of Well-Being, Spirituality, and Religiosity for Successful Aging in Late Life: A Brief Review. *Advances in Aging Research*, 09(02), Article 02. <https://doi.org/10.4236/aar.2020.92003>
- Pargament, K. I. (1997). *The psychology of religion and coping: Theory, research, practice* (pp. xii, 548). Guilford Press.
- Pargament, K. I., Koenig, H. G., Tarakeshwar, N., & Hahn, J. (2004). Religious coping methods as predictors of psychological, physical and spiritual outcomes among medically ill elderly patients: A two-year longitudinal study. *Journal of Health Psychology*, 9(6), 713–730. <https://doi.org/10.1177/1359105304045366>
- Pargament, K. I., Murray-Swank, N. A., Magyar, G. M., & Ano, G. G. (2005). Spiritual struggle: A Phenomenon of Interest to Psychology and Religion. In W. R. Miller & H. D. Delaney (Eds.), *Judeo-Christian perspectives on psychology: Human nature, motivation, and change* (pp. 245–268). American Psychological Association.
- Park, Y., Kim, S., Kim, G., Johnson, S. K., & Park, S. W. (2023). Testing a process-oriented model of identity development in South Korean young adults. *Current Psychology*, 42(7), 5447–5461. <https://doi.org/10.1007/s12144-021-01838-w>
- Peterson, C., & Seligman, M. E. P. (2004). *Character strengths and virtues: A handbook and classification* (pp. xiv, 800). Oxford University Press.
- Petts, R. J. (2014). Family, religious attendance, and trajectories of psychological well-being among youth. *Journal of Family Psychology*, 28, 759–768. <https://doi.org/10.1037/a0036892>
- Powell, L. H., Shahabi, L., & Thoresen, C. E. (2003). Religion and spirituality: Linkages to physical health. *American Psychologist*, 58, 36–52. <https://doi.org/10.1037/0003-066X.58.1.36>

- Ryff, C. D. (1989). Happiness is everything, or is it? Explorations on the meaning of psychological well-being. *Journal of Personality and Social Psychology*, *57*, 1069–1081. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.57.6.1069>
- Ryff, C. D., & Keyes, C. L. M. (1995). The structure of psychological well-being revisited. *Journal of Personality and Social Psychology*, *69*, 719–727. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.69.4.719>
- Ryff, C. D., & Singer, B. H. (2008). Know Thyself and Become What You Are: A Eudaimonic Approach to Psychological Well-Being. *Journal of Happiness Studies*, *9*(1), 13–39. <https://doi.org/10.1007/s10902-006-9019-0>
- Samani, S., & Latifian, M. (2008). *Investigating the Effect of Belief in Religious Values and Collectivism on Emotional Self-Control* [MA Thesis]. Faculty of Social Sciences, University of Tehran.
- Scholte, R. H. J., van Lieshout, C. F. M., de Wit, C. A. M., & van Aken, M. A. G. (2005). Adolescent personality types and subtypes and their psychosocial adjustment. *Merrill-Palmer Quarterly*, *51*, 258–286. <https://doi.org/10.1353/mpq.2005.0019>
- Schwartz, S. J., Beyers, W., Luyckx, K., Soenens, B., Zamboanga, B. L., Forthun, L. F., Hardy, S. A., Vazsonyi, A. T., Ham, L. S., Kim, S. Y., Whitbourne, S. K., & Waterman, A. S. (2011). Examining the light and dark sides of emerging adults' identity: A study of identity status differences in positive and negative psychosocial functioning. *Journal of Youth and Adolescence*, *40*(7), 839–859. <https://doi.org/10.1007/s10964-010-9606-6>
- Schwartz, S. J., Donnellan, M. B., Ravert, R. D., Luyckx, K., & Zamboanga, B. L. (2013). Identity development, personality, and well-being in adolescence and emerging adulthood: Theory, research, and recent advances. In *Handbook of psychology: Developmental psychology, Vol. 6, 2nd ed* (pp. 339–364). John Wiley & Sons, Inc.
- Schwartz, S. J., Kurtines, W. M., & Montgomery, M. J. (2005). A Comparison of Two Approaches for Facilitating Identity Exploration Processes in Emerging Adults: An Exploratory Study. *Journal of Adolescent Research*, *20*, 309–345. <https://doi.org/10.1177/0743558404273119>

- Steger, M. F., & Frazier, P. (2005). Meaning in Life: One Link in the Chain From Religiousness to Well-Being. *Journal of Counseling Psychology*, 52(4), 574–582. <https://doi.org/10.1037/0022-0167.52.4.574>
- Steger, M. F., Frazier, P., Oishi, S., & Kaler, M. (2006). The meaning in life questionnaire: Assessing the presence of and search for meaning in life. *Journal of Counseling Psychology*, 53, 80–93. <https://doi.org/10.1037/0022-0167.53.1.80>
- Steger, M. F., Kashdan, T. B., Sullivan, B. A., & Lorentz, D. (2008). Understanding the search for meaning in life: Personality, cognitive style, and the dynamic between seeking and experiencing meaning. *Journal of Personality*, 76, 199–228. <https://doi.org/10.1111/j.1467-6494.2007.00484.x>
- Steger, M. F., Oishi, S., & Kashdan, T. B. (2009). Meaning in life across the life span: Levels and correlates of meaning in life from emerging adulthood to older adulthood. *The Journal of Positive Psychology*, 4, 43–52. <https://doi.org/10.1080/17439760802303127>
- Steptoe, A., Deaton, A., & Stone, A. A. (2015). Subjective wellbeing, health, and ageing. *Lancet (London, England)*, 385(9968), 640–648. [https://doi.org/10.1016/S0140-6736\(13\)61489-0](https://doi.org/10.1016/S0140-6736(13)61489-0)
- Upenieks, L. (2021). Changes in Religious Doubt and Physical and Mental Health in Emerging Adulthood. *Journal for the Scientific Study of Religion*, 60. <https://doi.org/10.1111/jssr.12712>
- Watkins, E., & Moulds, M. (2005). Distinct modes of ruminative self-focus: Impact of abstract versus concrete rumination on problem solving in depression. *Emotion*, 5, 319–328. <https://doi.org/10.1037/1528-3542.5.3.319>
- Wink, P., & Dillon, M. (2003). Religiousness, Spirituality, and Psychosocial Functioning in Late Adulthood: Findings From a Longitudinal Study. *Psychology and Aging*, 18, 916–924. <https://doi.org/10.1037/0882-7974.18.4.916>
- Wulandari, I., & Megawati, F. (2020, January 1). *The Role of Forgiveness on Psychological Well-Being in Adolescents: A Review*. <https://doi.org/10.2991/assehr.k.200120.022>